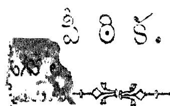
పీఠిక.

బృందావనపురవాసియగు తమ్మన పిచ్చయ్యయను ధార్మికవైశ్యవర్యుఁడు తన
యిండ్లును నగలును రొక్కమును సుమారుగ అరువదివేల రూపాయల యాస్తిని బహు
విధధర్మములకు వినియోగపడు నట్లేర్పాటుచేసి యాచంద్రార్కఖ్యాతిని వహించినాఁడు.
ఇందుందు దినిగల విల్లంతయు ముందుగఁ జదువువారికి విషయము విశదపడును. విల్లులోని
యెగ్జిక్యూటర్సులో లక్ష్మీకాంతయ్యగారిపుడులేరు. ఆభర్తీకిగా నేనున్నందున నాకిందు
సంబంధము కలిగినది. తక్కిన వివరమంతయును గ్రంథమున విశదీకరింపఁబడియున్నది.
అల్ల విల్లులోని తక్కిన యెగ్జిక్యూటర్లు వచ్చి ముందుగ ననుగలసికొన్ననాఁడు విష
యము చెప్పుటయేకాక పిచ్చయ్య విల్లుకాపియొకటి నాకిచ్చియున్నందున నారాత్రి
యే నేనదిసాకల్యముగాఁ జదివితిని. దానినిదగిన పీఠికతోఁ బ్రకటింపఁజేయుద మనియు
నదిలోకోపకారకమును బహుసుజనతోరకమునుగాఁ గలదనియు నాకుందలంపు పొడ
మెను. ధర్మకార్యముల వివరములనారసినకొలఁదినవి సప్తసంతానము లందెన్నికఁగన్నవగు
టచేనట్టి వానిలో మిగులఁబ్రశస్తమయి ఖిలముగానిదగు కృతియొకటి పిచ్చయ్యపేర
నుండుట యుక్తమనిపించె. నేనె కవినైనను గ్రంథములనేకములు వ్రాసియున్నను ఆయ
న్నియు నీశ్వరార్పణ మొనర్చితినెకాని నరకృతులిచ్చి ధనమార్జించు నలవాటునఁ బడ్డ
వాఁడఁగానుగాన ఆపనియింకొక్క యర్హకవీశ్వరునిచేఁజేయించి ఫండులోనుండియే మైన
సత్కరింపఁ జేయింతమాయని కొంటినిగాని అట్టిగ్రంథాలు కాఁగానె బాగుగాఁబొగడుచు
వ్రాయనగు లెక్కనుబడి బృందావనపురసౌధములందు బృందారకపురంధ్రులు విహరింతు
రనియుఁ దత్పురక్షత్రియోత్తములు పరశురామునికి గండగత్తెర వేయుదురనియుఁ గథా
రంభముచేసి పిచ్చయ్య ఇంద్రునీడ్చిచంద్రుఁజెంపఁగొట్టి సూర్యుంజొక్కించి మన్మథున్మంటఁ
గలిపెననుచుఁ గథానాయకాభివర్ణనముం జేయనెంతురెకాని కాలానుగుణమగు రుచికిఁ
దగునట్లు వ్రాయరేమోయనియు నింతకునేదేనొక కథను పిచ్చయ్యకు వినిపించుచు
దీవించునట్లువ్రాసి యదియె కృతిలక్షణము పొమ్మందురేమొ యనియు నేమియుం
దోఁపక చాలకాలమూరకుంటిని. ఇట్లుండనారును తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారికిని గలి
సిన స్నేహానుబంధము విషయమంతయు నిట్లుమార్చినదయినది. ఇదియె ముఖ్యకారణము
గా నేనె యీపనినిట్లు పూనుకొన్నాఁడను. నా యట్టివాఁడను వ్రాసిన దగుటచే

నిందు స్తోత్ర పాఠములు కాన్పించుటకు వీలునులేద[illegible]ందునని యనను రాదు. ఇంక నిందుండునది యంతయుం గేవల యథార్థమే. ఇం[illegible] గుణాభివర్ణనముండు పట్టే జేనిఁ గాంచినేఁ బొగడితినని పొరపడక అదట్లుండ[illegible] కనఁబఱచిన ప్రబలశాస్త్రనిదర్శనమును దెలిసినిజమెఱిఁగి పొగడ్త కాదనియు [illegible]ర్థమేయనియు బాగుగా గమనింతురుగాక. ఒక్కొక్కెడ దోషాభివర్ణనముం జేసియున్నది కన్నపుడైనని దంతయు యథార్థ బోధకేయనితోఁ పనివారుందురా? ఈ కావ్యము నైసర్గికసల్లక్షణ విరాజమానయగు కన్యకవలె శోభిల్లుచున్నదనవలె. పెట్టుకొన్న నగల్టైలేవు. ఇప్పుడవి యెవరికిని గిట్టవుగదా! ఈపిచ్చయ చారిత్రము పురందరదాసాదుల సత్కథలవలె నొకహారికథగా సయితము వాడఁబడవచ్చునని నానమ్మకము. ఇదియిప్పటికిట్టు ప్రత్యేకకథగా వ్రాయుటయె తగునని వ్రాసితి. మూడాశ్వాసములుగాఁ జేయఁబడవలసినంత పెద్దపుస్తకమయినను నేనెవరిమెప్పునకోపాటుపడువాఁడంగాను గాన డాబులు చూపనొల్లక దీనినిట్లే కాశ్వాప గ్రంథముగనెయుంచినాఁడను. సరసులారా! సారముంగనిపట్టుఁడు. ధార్మికులారా! మర్మమారయుఁడు. ఈగ్రంథము నొక్కొక్కెడ బీదలకు విక్రయించినను ధనికులకు మాత్రము తగువీలువెంబడి నుచితముగానే యందఁజేయుదమని!గట్టిపట్టుదలయున్నది ఇట్టి పూనికకిఁగలగుట్టు ఆలోచించువారికి రట్టేయగును. నాయాశకు భగవత్సహాయముండెడుఁ గావుత.

15 - 7 - 17
జగన్నాధపురము.

నాదెళ్ల పురుషోత్తముఁడు,
గ్రంథకర్త.

తమ్మన పిచ్చయ్యబ్రదర్ రామకృష్ణయ్య.

శ్రీ[illegible]ణామూర్తయేనమః

ధా[illegible]ల్లాసిని

(౦)

కం. శ్రీమహితధర్మనిరతా, సామప్రియసామజారిసాదరభావా
కామహరాకలుషాపహ, నామానగరేశ దక్షిణామూర్తిశివా. **1**

మత్తకోకిల.

శ్రీవరాంబుజ సంభవామర శేఖరాది సమర్చితా
పావనామల సత్కథారిపు భంజనాముని సేవితా
తావకీన సుధామృదూక్తులె ధర్మశాస్త్రములాప్తులం
గావఁగాభువిలో నెసంగిన కన్యకా పరమేశ్వరీ. **2**

తే-గీ. జగములకుఁ దల్లి దండ్రులు సకలమాని।
హృదయ వాసులు నిగమాంత విదిత యశులు
తీరుతీరైన పేరులఁ దేజరిల్ల।
నేర్పడిన పార్వతీ పరమేశులార. **3**

సీ. రహిమీఱు మీరు పురాణదంపతులరు
మీపాదభక్తితో నేపుఁగన్న
వరకవి నాదెళ్ల పురుషోత్తముఁడ నేను
దెలుఁగునహిందీని నలుబదొకటి
నాటకాలుపదేను నవ్యప్రబంధము
లభివర్ణనాళి పదాఱు మఱియు
బాలురు సదివికో వీలగు బహువిధ
కావ్యములూన్లు నిఘంటు వులును

తే-గీ, బుధవిధేయుని సంచికల్పది పదులును,
మొదలుగాఁగల విరచించి మున్నె మీకు
నర్పణముచేసితి నిదిమీ యాప్తచరిత,
మిపుడు వినుపించె దసవధ రింపుఁడీరు. **4**

శా. హిందూదేశము సర్వసంపదలు [illegible]పొందు చుండంగనా
చందంబేర్పడి వన్నెకెక్కి భువిల[illegible]శ్య మేలేనిదై
యందంబైతగు దక్షిణార్థమున నా నాంధ్రావనీ మండలం
బందున్వాసిగలట్టిదాటజను లెంతో స్వర్గతుల్యంబుగన్.

సీ. విష్ణురూపిణియగు కృష్ణామహానది
విపులపుణ్యోదయయి వెలయునెచట
గౌతమర్షీంద్రుఁడు గంగఁదేనెచ్చోట
సప్తగోదావరీ శాఖలమరు
అటుపినాకినులునిం కిటువంశధారాదు
లెచ్చటఁ బ్రవహించు నెచ్చుగాను
త్రినగత్రిలింగంబు లనువుగా నెచటికి
ముక్కోణ ములహద్దు లెక్కనమరు

తే_గీ. మున్ను మీరలు వెలసిసమున్నతిఁగని,
యున్న పెనుగొండ పురమేడ వన్నెగఁ దగు
నదియె యీయాంధ్రదేశమిం దనుపమాన,
తీర్థములు క్షేత్రములు నెన్నొ తేజరిల్లు.

సీ, రాజరాజ నరేంద్ర భూజాని ముఖ్యులు
నలకవిత్రయమేడ నవతరించె
ఆకృష్ణదేవరా యాదిసత్ప్రభువులు
నష్టదిగ్గజము లెందవతరించె
అను వేమరెడ్డి ముఖ్యావనీనాయకు
లల్లశ్రీనాథుఁ డెందవతరించె
పట్టుప్రసిద్ధులయిన భాస్కరు లోపితన్న
యాభీమ కవియు నెం దవతరించె

తే_గీ. విశ్రుతజ్ఞాని ఘనమాని వేమయోగి,
వేంకటాద్రి యప్పారావు నంకినీఁడు
మున్ను గాఁగల దాతలుత్పన్న మయిన,
మహితభాగంబు మనయాంధ్ర మండలంబు.

తే-గీ. కావ్యపంచకమునకు వ్యాఖ్యానకర్త,
యైనకొలచిన [illegible]సు సర్ల
బ్రహ్మయార్య[illegible]లుసు పాపయ్యశాస్త్రి,
రాణనొప్పారి [illegible] రాష్ట్రమందె. 8

ఆ. రామదాసనామ [illegible]పాఖ్య, ఘనుఁడునిష్ఠల ప్రకాశయోగి
త్యాగరాజముఖ్యులైనభక్తాగ్రణు, లహిమెలంగిరాంధ్రరాజ్యముననె.

సీ. ఘనవిశేషామర కావ్యనిర్మాతయై
నట్టిమామిడి వేంకటార్య కవియు
క్షమిధనపాల రాజన్నయుం గొడిసెల
రామన్న ముఖభక్త రాజిమఱియు
బచ్చురామేశము పైడాకుంభొత్పన్న
వేంకనాదులుదాతృ వితతియుంక
రాజకీయోద్యోగి ప్రాజ్ఞుండు నుసమర్థ
రంగయ్యశ్రేష్ఠి పురందరుండు

తే-గీ. మఱియుబహువిధ దేవతా మందిరములు,
బ్రాహ్మణాగార ములుధర్మ భవనములును
గొప్పచెరువులు బావులు నొప్పఁజేసి,
మెప్పుఁగనునట్టి ధర్మాత్ము లెప్పుడుండ్రు. 10

కం. మునులైనబుధులుధార్మిక, జనులైనమహాత్ములార్యసంతతిలోఁబా
వనులైనప్రాజ్ఞులెన్నఁగ, ఘనులైనరసజ్ఞులిందె కలిగిరికాదే. 11

ఉ. పావనవాహి నుల్మిగుల భవ్యములైతగు క్షేత్రతీర్థము
ల్పావిరిగాఁగలట్టిది దివంబునుమించిన మించునన్న బ
ల్ఠీవినిగాంచినట్టిదిక డిందివిశాలము కల్గినట్టిదీ
తావు తెలుంగు భూమియిట ధన్యులుమాన్యుల గణ్యులొప్ప రే. 12

సీ. వేదాంతులాయిందు వేలకొలందులు
శాస్త్రజ్ఞులు సహస్ర శతపరిమితి
ఘనపాఠులెన్న లక్షలుజటావల్లభు
లల్లెవేదవిదులు కోట్లకొలఁది

కవిశిఖామణులును గాయకవర్యులు
దైవజ్ఞవరులు వం   గలరు
చేతిపనుల యందు ఖ్యాతిని గన్నా
ఘనవైద్యులు   దెవేలు
తే-గీ. రాజకీయభాష రాణనందినవారు,
న్యాయవాది ముఖ్య నామవహులు
ఎన్నికైన యెన్నొ విన్నాణముల నేర్పుఁ,
గన్నవారుకోటు లున్నవారు. 13

చ. వరగుణులిట్లసంఖ్యలుగ వర్ణితులైమును పుచునుండిభూ
వరులదయా విశేషమున వాసియుఁగాంచి రటంచుఁదెల్పెడి
న్విరివిగనున్న మాన్యములు వృత్తులుకంద్రికి లగ్రహారముల్
స్థిరముగనున్నదీ తెలుఁగు దేశపుఁబొందిక యెల్లకాలముఁ. 14

తే-గీ. కాలమునుబట్టి సంఘసంస్కర్తలమని,
వెడలకొందఱు పనిచేసి విసిగిరోసి
తొంటిదగుతమ మతమునె యంటియుంద్రు,
తేమగలనేల నివ్వెట్లు తెప్పరిల్లు? 15

కం. భరియింతురుగురువరులను, జరియింతురు వేదవిహిత సద్ధర్మముల
న్ధరియింతురుబిరుదములను, మెఱయింతురునైజకీర్తిమేదినినాంధ్రుల్.

తే-గీ. ఇట్టియాంధ్రాళి మెలఁగెడి పట్టులందుఁ,
బట్టుగలతావులొకకొన్ని పరగుచుండు
నందుఁగృష్ణామహానది యబ్ధిఁజేరఁ,
జేరువైన కొలందిని శ్రేష్ఠమగును. 17

మ. అలదేశంబునకీడుకాఁగలది బ్రహ్మాండంబులం దెచ్చటం
గలదంచున్వచి యింపరాదు తెలియంగైలాస వైకుంఠము
ల్తులలేకావని వానివీడియటకుం దోతెంచి రీశాచ్యుతు
ల్వలుకంజూచిన నల్ల రెండొకటి గాఁబైవెచ్చ దద్దయ్యెడిన్. 18

తే. ఉభయరామేశ్వర [illegible]గుండు నొకటఁ,
గాకుళాధీశు వాస[illegible]లదిఁకొంట
నవ్వికృష్ణానదీ తీర [illegible]లరుఁ,
గోశపంచక పరిమి[illegible]యున్న. 19

ఉ. పాడికిఁ బంటనున్నమహిష పాళికిగోవృష భాళికెల్లెడ
న్వాడుక నొప్పునట్టి ఫల వారములీనెడి వృక్షరాజితోఁ
గూడినతోటలొప్పుటకుఁ గూర్చునదెట్టులొ యట్లరోగతం
బోడిమిఁ జెందిపావనతఁ బొందుచులోకు లెసంగనయ్యెడిన్, 20

సీ. కోశత్రయంబునఁ గుదురఁ గృష్ణాతీర
మన్నివిధంబుల నమల తఁదగి
తృణకాష్ఠ జలసమృద్ధికిఁ బశువృద్ధికి
సస్యఫలాప్తికిఁ జక్కఁగఁదగి
సుగుణసంపదయును సూనృతభాషణ
లలసజ్జనావళి కలిమినిదగి
పొలుపైన కట్టడంబులుజలాశయములుఁ
దోటలుదొడ్లొప్పు నీటునఁదగి

తే-గీ. ఎట్టులెట్టుల నరసినఁ జట్టుపట్ల,
సాటిలేనిది యిదెయని చాటుపట్ల
మెప్పుతగునని యొప్పింపఁ జెప్పుపట్ల,
ముద్దుగానుండు నదియొక్క మద్దిపట్ల. 21

కం. పాళములుగ నక్షత్రపు, గోళములు నెలంగు మేడ కుంగంబములై
తాళములు మఱియునారీ, కేళములునుగాంచువారి కింగనుపట్టున్॥

ఉ. తక్కినపండ్లచెట్లు ఫలి తమ్ములుకొన్ని సుపుష్పితమ్ములు
న్నెక్కుడు బెక్కులై మిగుల తేజివురొప్పెడి వింకఁగొన్నియుం
జక్కఁగఁగాను పింపఁగర సజ్జతఖేచర పంక్తికొప్పట
న్మిక్కిలి మక్కువందెలుపు మేలిమివాక్కులఁ దన్నుతుల్తగున్. 23

మ. నవరత్నంబులు కండ్లెన్నులర య[illegible] బ్బోద్గంగాఁగనా
సవిమైపుట్టుచు భాసిలుంగనుక నే [illegible] ఖలా పోచలై
నవగాంగేయ శలాకలిట్టులలను నా[illegible] జేలొప్పెడి
న్వివరింపంగ నటుండుకాపులజగ యీపంటదే. 24

ఉ. ఊరఁదటాక మొప్పెడిఁ బయోధియనుంగు కుమారినాఁగగం
భీరతచే విశాలతను విస్తరనిర్మల వారిపూర్ణతన్
సారస పుష్పరమ్యతని జాంతరజంతు సుఖానుకూలతం
దీరములం బ్రకాశిలుచుఁ దీరిచినట్టుల నొప్పు రేవులన్. 25

ఉ. చక్కనిగిన్నె కొమ్ములు విశాలపుపీపులు మూపురంబులుం
జిక్కనిమేనులుం గలిగి చిత్రపువన్నెల మీఱునెద్దులు
న్మిక్కిలిపాలొసంగుచును మిక్కిలిపావన తంబొసంగుచుం
జొక్కపుదూడ లొప్పఁబొలు చుంగదగోవులు దొడ్లమందలన్. 26

చ. మితముగఁ బెంకుటిండ్లలరు మిక్కిలియెత్తు భరంతుకల్గియు
న్నతముగ గచ్చుగోడలుత నాబులుడాబుగ నొప్పచావిడుల్
జతగవిశాలతం దగువ సారలుఁగొట్టులు వంటయిండులిం
కితరముకౌ గదుల్పడక టిండ్లనురంజిలుఁ జూడముద్దుగన్. 27

చ అలరెడిఁబూరియిండ్లుకన నబ్బురమైన విలాసమొప్పఁగాఁ
జలికినివాన కెండకును జంకినుమంతయు నొందకుండని
చ్చలునుసుఖం బొసంగుచు వసారలువ్రాలిన నెత్తుటిన్నెలే
కలిగి తదంతరంబులు వికాసముగా విలసిల్లనెల్లెడన్. 28

ఉ. చాలగలీలగాఁ దనరు సందులగొందుల దొడ్లతోటల
స్వీలుగఁ దాటియాకులను వేసిపసందుగఁగుట్టి నిండ్లకం
బాలెకనంగ రావునడి పట్టునుండెడి నిట్టరాడుత
చ్ఛాలలనేక భేదములఁ జక్కఁగఁ బెక్కులు పిక్కటిల్లెడిన్. 29

తే-గీ. మమరుగోడలు గలదొడ్ల మధ్యనున్న,
కుమరుగలమోక లీనెడిఁ గూరగాయ
లెదురుగానెట్ట యర్భకు లేగనైన,
బెమకుపెట్టక పసులూరఁ బ్రీతిఁదిరుగు. 30

సీ. భగవంతునెల్లెడ భక్తి గొల్చెడివారు
తత్వంబు నెఱుఁగువారు
ధర్మమార్గప్రవర్తన మొనర్చెడివారు
ననుకూలభూతదయగలవారు
ఘనముగానుబకోప కారకులగువారు
విబుధవిధేయత వెలయువారు
కానిపోనిదురాశ లూనకుండెడివారు
సత్పాత్రదానము ల్సలుపువారు

తే_గీ. నగుచుజనులుందు రయ్యూర సుగుణఖనులు,
బలిమిగలవారు నారోగ్య భాగ్యవహులు
నిత్యసంతోష నిలయులు నిరుపమాన,
విభవయుతులును సుందర విగ్రహులును. 31

ఉ. వాసముచేయు చుందురట వైష్ణవభూత్రి దశోత్తముల్సదా
భాసురపుండ్రముల్సిగలుఁ బట్టుగలంచుల పంచెకట్లునే
ర్పాసుగ శోభిలంగహరి భక్తికి రక్తికి యుక్తికు క్తికి
న్వాసికి నెక్కు-భూవసతి పొండితిసార్థక తల్పరికాశిలన్. 32

చ. పరగుణులంచుఁ జెప్పనగు వైశ్యులుకాపుర మున్నవారటం
బరగెడివర్తకం బొకట బాగుగసాఁగఁగఁ గర్షకత్వము
న్విరివిగఁ గల్గిగోగణము విత్తముధాన్యము వృద్ధిఁజెందఁగాఁ
గరమనురక్తి నెల్లరున గౌరవదృష్టిఁగనంగ నొప్పఁగన్. 33

ఉ. కాపులుసార్థ కాఖ్యఁగల కాలముగోగణ రక్షణంబునిం
కేపునుజెంది సంపద వహింపఁగఁజేయఁగ సస్యరక్షణం
బోపికఁ జేయుచుండి వినమోర్తులెమెల్లెడఁ బల్కు-చుండిమే
న్దాపకపెద్దలం గొలుచు ధర్మమొనర్తురు నిర్మలాత్ములై. 34

ఉ. అందఱిసుందరీ మణుల హర్నిశలన్నిజనాథ పాదము
ల్డెందములందిమిడ్చికొని కీకులు శాకులు లేకనెమ్మదిం
జెందిపతివ్రతాత్వమున జెన్నువహించుట ముద్దుగుమ్మలం
చందఱుఁ బల్కుఁగానయిన యందమునుందగి యుందురిండ్లలోన్.35

కం. ఆమహరఁట బాలకులటఁ, బాడుదు జేల్వాక్తినీతి పదపద్యంబుల్
వీడుమరఁటదు శ్చేష్టలు, కూడుదుర యీవరులకూటములందుర్.

మ. ఇటులన్వన్నియఁ గన్న యూర మహిళా హీనప్రభావుండుదు
ర్ఘటకార్యాచరణప్రవీణుఁడు మహా గంభీరుఁడు స్థీరుఁడుం
బటువిఖ్యాతిని గన్న ధార్మికుఁడు జంభారాతి భోగుండుకో
మటులన్మేటిగఁ దమ్మనాహ్వాయ సునీమాన్యుండు మున్నేర్పడెన్.

మానినీవృత్తము.

తమ్మనయొక్కఁడె ధన్యుఁడగున్నత తమ్మనఁజెల్లెడి పల్కెదెనీ
తమ్మననెల్లరెఱింగిరి తచ్చరి తమ్మనయమ్మన యమ్మనఁబూ
తమ్మననాతని వర్తనచెల్లుహి తమ్మనకుందురె యాతనిచే
తమ్మనఘమ్ము ప్రహర్షదయాభరి తమ్మనఁగావిలసిల్లుసదా. 38

ఉ. ఈతఁడుఖ్యాతి మంతుఁడయి యిట్లలరారఁద దీయవంశసం
జాతులనన్యలెన్నువరు సన్వినఁదమ్మన వారునాఁగవా
రీతనివారలై రిటుల నెన్నియొపౌరుష నామముల్తగు
న్యాతలమందుఁ దద్విధముఁ బొందినతమ్మన వారినెన్నఁగన్. 39

కం. పౌలస్త్య గోత్రయుతులై, చాలఁగధర్మార్థములను సలుపుచునిత్య
శ్రీలననేక కుటుంబము, లోలిన్శాఖోపశాఖ లొందుచు నగుచున్. 40

కం. భువినిట్టుల వర్ధిల్లుచు, భవుఁదాలిచి పూజసేయు పరిపాటినిదా
మివటూరి వారిశిష్యులు, గవిరాజిల్లుచు నటుండి కాలముఁగడపన్.

ఉ. తమ్మనవంశ సంభవుఁడు దాతలతాతగు సుబ్బిసెట్టి చి
త్తమ్మునదేవ భక్తియును ధర్మపురత్తియుఁ బిక్కటిల్లఁగాఁ
దమ్ములునన్నలుం దనదు ధాటికిదీటుగఁ బాటొనర్ప నీ
తమ్ముగ ధర్మకార్యములు తద్దయుఁజేసెను ఖ్యాతికాముఁడై. 42

కం. కంచాకో డూరనుని, ర్మించిరివిష్ణ్వాలయమున మేలగు భాగం
బంచితముగ నూరనుద్ర,వ్వించి రిపెనుబావిచెరువు నెంతయుఁబ్రీతిన్.

చ. చెరువున కెన్నొ కో[illegible] చేసిరికావలె నంచు జంతువుల్
పరువిడి దప్పిఁదీర్చ[illegible]యటొండొరు వుల్కనంబడన్
దొరకిన యల్పజంతు[illegible]ష్టమృగంబులు హింసచేయుటల్
జరుగమిఁ గోరిబెబ్బులుల భాగములగ్గదిఁ గూర్చిరొంటనాన్. 44

ఆ. అల్లసుబ్బిసెట్టి కాత్మజుండగు వేంక, టాచలంబు సోదరాళిఁగూడి
తండ్రులేర్పఱచిన తత్తటాకాదుల, రహిని మెఱుఁగు వెట్టి రాణఁజెందె.

ఉ. పేరను వేంకటాచలము పెంపువహించిన ధైర్యసంపదం
దీఱిన కాంచనాచలము దివ్యగుణాళి లసన్మణిప్రభా
పారతరోహణాచలము భాసురకీర్తివిశేషసంపదన్.
గేరెడిఁ గాహిమాచలము నిత్యవినిర్మల భక్తియుక్తుఁడై. 46

కం. ఆతఁడుగాంచెను పుత్త్రుల, నాతతమహిమాఢ్యులైన యాఱ్వురనెంతేఁ
బ్రీతిని బెనుపఁగ వారలు, నాతరబడి ధార్మికులయి యలరిరివసుధన్.

సీ. పెద్దబ్రహ్మన్నయా నిద్దపు భక్తుండు
పెద్దబ్రహ్మకు నెన్న బుద్ధిపటిమ
చిన్నబ్రహ్మన్నయా వన్నె వాసిగలాఁడు
చిన్నబ్రహ్మకు నౌను జెన్ను నెన్న
మహితరామబ్రహ్మ మహితకార్యధ్వంసి
విహితాప్తజనబుధ సహితుఁడగును
పరగు లక్ష్మీకాంత మెఱుఁగుఁజిన్మయుగుటె
మెఱుఁగెక్కుడగు లేదు తఱుఁగనఁదగు

తే-గీ. అల్లవీరేశలింగాఖ్యుఁ డెల్లరకును,
సల్లలితగతిహిత పదుచల్లనతఁడు
వేంకనాహ్వయుఁడగు నిష్కళంకతఁగను,
శంకరాంఘ్రిసుమాళి నిశ్శంకుఁడోలి. 48

తే-గీ. మొదటిముగ్గురు బిడ్డలముద్దెఱుఁగరు,
నడిమియిఱుగురు నిఱువురు నందనులను
వేఱు వేఱుగఁ గన్నారు వెన్కయాతఁ,
డొకఁడెబహుపుత్త్రిజనకుఁడై యొప్పనయ్యె. 49

కం. తనపేరునురామాఖ్యయుఁ,దనయులు [illegible]ల్లవతేఁడు దగునైదవయా
తనికిని సుబ్బారావును, జినలక్ష్మ[illegible] జేలో[illegible]ననఁ జెలఁగిరితనయుల్

ఉ. వారలలోని వెంకనయ వారితసత్వ[illegible] య్యాఁడై సదా
చారముగల్గియన్నలకు జంకుచునింటఁ బొలానఁ గార్యము
ల్తీరిక లేకయుండఁగడ తేర్చుచుమిక్కిలి కష్టజీవియై
యూరుపునేరుపుందనరి యొప్పునమాయకుఁడై ప్రకాశిలెన్. 51

తే-గీ. అతఁడువరియించె గంటసాలాన్వవాయ,
మందుఁబుట్టిన భద్రమ్మనాపెపతికి
జంటయైనిర్వహించెఁ దానింటిపనులు,
పసులనిసుగుల రక్షణ పనులుగూడ. (ములో

కం. అలసతియందాఱ్వురఁదన,యులఁగాంచెంగొమరుసామికొప్పుమొగ
విలసిల్లుబుతువులోనా, వెలసిరిభూస్థలినివారు విశ్రుతులగుచున్. 53

కం. మునుముందుగఁ బ్రభవించిన, తనయుఁడుపిచ్చయ్యపరమ ధార్మికుఁ
డనఁగా, ననుజన్ములఁదనయులగతిఁ,గనివర్ధిలఁజేసెనిదిజగద్విదితంబా.

కం. ఒగినారయ రెండవసుతుఁ, డగునిత్యోత్సాహి వేంకటాచలమనఁగాఁ
దగునతఁడు పెదతండ్రికి,జగతిని గర్మములు సేయ జతపఱపఁబడెన్.

కం. పదపడిమూడవపుత్త్రిఁడు,విదితయశోధనుఁడుధర్మవేదిమహితుఁడు
న్నదయుఁడునరసింహాఖ్యుఁడు,కుదిరికగలధీయుతుండుగోవిదుఁడునగున్

కం. మీఁదన్నాలవ కొమరుఁడు, వేదాంతార్థజ్ఞుఁడగును వివరింపఁగసా
మోదుఁడుగోపాలాహ్వయుఁ,డాదరముగముచ్చటించునందఱితోడన్

కం. ఏనవసూనుండరయన,
హీనోదారుండురామ కృష్ణాహ్వయుఁడీ
శానాంఘ్రి కమలభృంగము,
నానందమయుండు నిర్మలాత్ముఁడు గుణియున్.

కం. కడపటియాఱవ సుతుఁడే, ర్పడెజ్ఞానమయుండు వీరభద్రాభిఖ్యుం
డడఁకువయోరుపుఁదీరుపు, గడనన్నెరువువినీతి గలధన్యుఁడునౌ.59

కం. ఇఁక నెన్నఁగ నొకపుత్త్రిక, వికసత్కమలాయతాక్షి వేంకటసుబ్బాం
బికపరదేశార్యుని సతి, సుకరామోదకరసుగుణ శోభితకలిగెన్. 60

ఉ. ఇట్టుల బిడ్డ లేరుపడి [illegible] వర్ధిలు చుండునట్టియా
పట్టునఁ బూర్వజన్మ[illegible] భాగ్యవశంబున దారి యేర్పడం
బుట్టెసుబుద్ధి వెంక[illegible]దుగఁ జేరువ నున్న బందర
న్పట్టణమందుఁ జేర[illegible]కిఁ బుట్టిన యిల్లునుంటచేః. 61

ఉ. బందరనందురష్కజన భాషసముద్రపు రేవుపట్టణం
బిందొకయప్డు మ్లేచ్ఛజను లెలికలై యలపేరుపెట్టిరం
చంద తెలుంగనయ్యెడి మహా మహిమాంచితమిద్ద టంచునిం
కెందఱొ ప్రాజ్ఞవర్యులు రచించిన గ్రంథములోలిఁ దెల్పెడిః. 62

మ. ధరణీశుల్పటుగర్వమేరుపడ సద్ధర్మంబులన్మానిదు
ష్కరులైయుండఁగ జామదగ్ని మును నీకన్వారిఁబోకార్చియా
ధరణింగశ్యపమౌని వర్యునకుఁ దా దానంబుఁ గావించిన
త్వరుఁడైయంబుధి వేడికైకొనియె నూత్న క్ష్మాతలం బిద్దడే. 63

ఆ. తపసిపూడినాఁగఁ దనరారుపట్టున, భార్గవుండుతాఁ దపంబొనర్చె
వెలయఁ జేయనైన బృందావనంబిది, బందరునకుఁ బ్రకృతిపదమిదంట.

చ. ఇటులొకపూర్వగాథతగు నేయదియెట్టుల నున్న నెంతయో
పటిమముఁ జెంది పూర్వమున భాసిలినట్టుల గుఱ్ఱులొప్పెడిం
గటకటకొన్ని తావులన గారములున్న గరుల్కనుంగొనం
బొటబొట కంటనీరొలుకుఁ బూర్వవిలాసము వెచ్చరించుటః. 65

తే-గీ. ఉండుబందరు కోటను నొక్కభాగ,
మేమియును లేదు వివరింపనామ శేష
మప్పుడుండు నగ ర్త యొండిప్పు డొప్పి,
లోఁతున నెతొంటి రాణింపు లోఁతుఁ దెల్పు. 66

తే-గీ. అయిననటనిటఁ బ్రాయిండు లమరువీధు,
లుండుఁ జేరువ గిలకల దిండితనరు
నావలొప్పారు రేవుండు నడచుచుండు,
దినదినంబును నెగుమతి దిగుమ తులట. 67

ఉ. చేరువఁ బట్టణంబుతగుఁ జెన్నలరారెడి పెద్దవీధుల
న్నారస పుష్పశోభిత విశాలతటాకము లన్నరోత్తమా

గారవిమాన గోపురని కాయములం [illegible] ధశోభల
న్వారకరాజధర్మపరి పాలకులొప్ప [illegible] పంక్తులన్. 61

ఆ. విజయవాడనుండి వెడలించితేఁ [illegible] కాల్వనాగు లేఱనంగఁ
బడుచుజీవనంబు లిడుచుండుఁ బౌరుల, [illegible]ల్లరకునుమిగులఁగొల్లగాను

ఆ. బీజవాడకిటకు బిరబిరఁ జనరాను, ధూమశకటమొప్పఁదోయధికిని
బర్వములనువచ్చుబహుతైర్థికాళికిఁ,జాలమేలుఁగూర్పఁజాలునదియె.

మ. కలవెన్నో పురము ల్మహామహితము ల్కల్యాణ భూయిష్ఠము
ల్వలువన్నె ల్బహుభంగులంగలవి యీ ప్రాముఖ్య మెందెట్టివా
రలకుంగానఁగరాని దద్దదనఁగా రాబట్టునట్ పేటనాఁ
బొలుచుంజెంకపుఁజోటొకండునడుమ న్మద్దైనకోనేటితోన్.

సీ. వేనవేల్గజముల విస్తీర్ణ మొప్పెడి
నడిబోటఁ బనులెన్నొ నడచుచుండు
చుట్టుముందొకబారు కొట్టులొప్పారును
వర్తించుబహువిధ వర్తకమట
వానివెన్కనుమంచి వైశాల్య ముననొప్పు
వీధిలోనిటునటు వెలయఁగొట్టు
లందును వాణిజ్య మందంబు గాసాఁగుఁ
దరగతి కొకతట్టు పరగునట్టు

తే.గీ. మఱియు నడిబార్లు వ్యాపించు మార్గములకు,
రెండువైపులనంగడు ల్మెండుగఁ దగు
దూరదేశాగతాచ్ఛ విస్తారవస్తు
సంతతులటుండుఁ గననెంతొ సంతసమగు. 72

సీ. నీటుగా నొప్పుకో నేటిని తాలతో
ముద్దుగాఁ గట్టిపై హద్దు నకును
నినుపకంబంబులు నినుపగొలుసుఁ గూర్చి
తగునాసనములులో తట్టుననిడి
వలువైపు దారుల నిలువులరాతిబా
టలుతటాకమునశోభిల నొనర్చి

అట్టిబాటలకూట వ[illegible]దుమాట
[illegible]స్తంభంబు సమరఁజేసి
తే-గీ. రాణమీఱంగ వే[illegible]ణులొనరఁ,
గట్టిబహుశోభ లరయఁగన్పట్టునట్లు
చూపుచుందురు పురపరిశుద్ధతపని,
చూచువారును బురమును గాచువారు. 73

తే-గీ. అలరుబహుశోభ రామలింగాల యంబు,
రంగనాయకు నినివాస రాజముమఱి
భావనారాయణస్వామి భవనమునట
మీరుభయములును వసియించు మేటిగృహము. 74

కం. పలుమాఱాచతురస్థలిఁ,
బలు తెలుఁగులసభలుగూడిబహువిధమతశో
భలఁదెల్పుచరిత లన్నిబు,
ధులుసెప్పుచుఁగంద్రుమెప్పుతులమొందొప్పన్?

సీ. ధరణీసుర ప్రభువరులు కాద్రేగుల
వారిమేడయునిండ్లు వరలునొకట
శ్రీమంతుబిరుదుచేఁ జెన్నొందు నేర్లగ
డ్డాన్వయుల భవంతు లలరుఁజాల
శివిరాజాబొమ్మ దేవరవారిసౌ
ధంబొప్పఁ దగుజమీన్దార్ల వింత
ఆనవాబులదేవిడీ నిలయములందుఁ
బడనిమేడలుమెండు పరగుచుండు

తే-గీ. బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠుల విమఱి వైశ్యవరుల,
వంఘిద్విజవరేణ్యులవిమేడ లంచితములు
ఓలిఁబురసౌధ మునునాట కాలయములు,
సాహుకారుల సత్రము ల్చాలఁగలవు. 76

సీ. మున్నునో బిల్డార మొదలిడ్డ సర్వాక
లాశాలశోభిల్లు లాలితముగ

ముంగమూర్త్నరసింహ ముఖ్యపాలి [illegible]
భాసిల్లు హైందవ [illegible] శాల
ఆంధ్రజాతీయ కళాగార కర్మాల
యంబులొప్పెడిని [illegible]ంబుగాను
తగఁ గ్రైస్తవుల యుపాధ్యాయశిక్షాపాఠ
శాలమున్నార్కుచే స్థాపితమయి
తే.గీ. వానిశాఖలునిఁక వేఱు పూనికగల,
బాలకుల పాఠశాలలుఁ జాలఁగలవు
బాలికా పాఠశాలలుం బరగునట్లు,
రాత్రిబడులును సాఁగు నిరంతరముగ. 77

ఆ. రాజధానిపురిగ రాజిల్లు నదిగాన, మండలాధికారి మహితసభయు
సర్వధర్మవిధి విచారణకర్తల, న్యాయసభలునెన్ని యోయలరెడి. 78

సీ. ఆపౌండరీకాంత మన్ని యాగంబులు,
చేయించు వారును జేసినారు
గణితలక్షణముఖ్య ఘనశాస్త్రములనెల్లఁ
జదివించువారలుఁ జదివినారు
వివిధావధానము ల్వివిధకవిత్వము
ల్నేర్పించువారును నేర్చినారు
జంత్రగాత్రంబుల సౌకర్యయుతముగాఁ
బాటనేర్పెడివారు పాడినారు
తే.గీ. రాజకీయభాష రాణనాటకముల,
నీటుఁగన్న పటిమ నిరుపమాన
మైనగారడీయుఁబై నఱాలెత్తుట,
గొలుసుఁద్రెంచుటలనుగుశలులుంద్రు. 79

క. అదియేమిచోద్యమోహో, య్యాదిఘనమగువిద్యయనుచునభిమతిఁగనున
య్యాది మొదలిడి నేరిచికొని, విదితులుతామగుచునుంద్రువివరింపనిటన్,

సీ. పలు తెలుంగులనేత బహువిధములఁ జేత
యూరఁ జేరువయూర్ల మీఱుచున్కి

పలుపసందులనొప్ప[illegible]హాయలును మెప్పఁ
[illegible]ారియిం దలరుచుండ
పలుయంత్రములబట్ట[illegible]కర్మములకల్మి
యందందుఁ గ్రమవృద్ధి నందుచుండ
పలుమాదిరుల చేతి పనులొప్పనగుభాతి
యెల్లఫ్డుకొల్లగా నెసఁగు చుండ

తే-గీ. ఆదికాలంబునుండి ఖండాంతరముల,
దూరరాష్ట్రంబులందు విస్తారయశముఁ
గన్న వారల తోవ ర్తక మ్మునర్చు,
చుండుపరిపాటిమాఫీటి కుండుమెండు. 81

కం. పొగయోడలుఁ బొగబండ్లిం,
పగుదేశపు శకటపంక్తి యను నైయుంటన్
దిగుమతు లెగుమతు లొప్పెడిఁ,
బగలు నేరయనక యెప్డు బహురమ్యములై. 82

సీ. వేద శాస్త్రములభూ విభులవిద్యనుగూడ
నారితేరియుఁ దెల్వి నతిశయించి
న్యాయవాదిత్వము రాజకీయోద్యోగ
మునుఘనపాండిత్య ములుఁగలిగియు
అగ్రహారంబుల ననువైన భూముల
వరుమానములువచ్చు వసతికలిగి
వడ్డివర్తకమును వరయాజనంబును
పాధ్యాయతయువైద్య పత్త్రికాధి

తే-గీ. పత్యములవృత్తు లొప్పారి ప్రబలులైన,
వైదికులునియోగులు వైష్ణవులును
మూడు తెలుఁగుల వ్యాపార్లు గూడమఱియు,
లింగధారులు విఘనసు ల్చెలఁగుచుంద్రు. 83

సీ. దేవభాష యొకింత దేశభాష మఱింత
దేశాధిపతిభాష తివిరికొంత

నేరిచి లెక్కలోఁ దీరుపుఁ జెందియు [illegible]
శమమును దమ[illegible] జేలో[illegible]లఁగలిగి
వస్త్రవాణిజ్యంబు వరధాన్య వర్త[illegible]
బుప్పుబీయమునంపు చుండుపనియు
కలపయు నాపతాల్కడలి సున్నముఁగాచ
వస్త్వాదు లిటకురాఁ బట్టుపనియు

తే-గీ. సమరఁగా వాని క్రయవిక్రయములు సేత,
వడ్డిరాఁబడి పొలముల వచ్చుబడియుఁ
బ్రబలి దేవావనీ సురభక్తి కలిగి,
వైశ్యులొప్పుదు రనుపమ వైభవముల. 84

స రాజభాషాపరిశ్రమ చేసి బహుపరీ
క్షలఁ దేఱి యుద్యోగ ములుగడంచి
చాలరంగులపను ల్సరసంబుగాఁ జేసి
దూర దేశములనుం జేరి కెక్కి
బహువిధ వాణిజ్య ఫలమునుం బొందుచు
స్థిరజీవనంబులం బరగుచుండి
పలు తెఱంగుల చేతి పనులొనర్చుచు వాని
లాభంబులును గీర్తి శోభయుఁగని

తే-గీ. వెలయుచున్నారు పురినాడి వెలమవారు,
కాపురంబుండి యున్నారు కాపువారు
మఱియునితర చతుర్థులు మహితగుణులు,
సత్యసంధులు సాధువు లౌఖ్యవహులు. 85

సీ. సింధు ప్రయాణము ల్సేసి గడించుట
నోడలు న్మేడలు నొప్పనుంద్రు
బహువిధాభరణము ల్మహితము ల్నిర్మింప
ఖ్యాతిని భూతిని గాంచుచుంద్రు
వివిధాంబరములు కావించు విన్నాణము
నేరుపుం దీరుపీ మీఱుచుంద్రు

చిత్రపటములు రచ[illegible] పుణ్యము
[illegible]లఁ గూర్ప వరలుచుంద్రు

తే-గీ. నవ్యవిభవము లొ[illegible] నావికులును,
ఘనతఁ జెందిన యలస్వర్ణ కారకులును
వరశివారాధనపరులు వస్త్రకరులు,
రమ్యగాత్రంబు లొప్పువిగ్రహ కరులును. 86

సీ. సయ్యదు లొన్నగలులు చాలగా షేఖ్పఠా
నులు నాఁగ నాల్గు తెగల తురకలు
సున్నీ షియాలన నెన్ని కౌ మతముల
నెగడుచుఁ దహాన హాజ్ని యతివిడక
నియమిత దినములఁ నయమార్గములఁగూడి
యాఖురాన్పఠనంబు నాచరించి
మొహరమే తేఱఁగా విహిత ధర్మంబున
బహుశోభ నెరవేర్పఁ బడనొనర్చి

తే-గీ. బలు మొఖాసాల నృపదత్త భరణములను,
వర్తకంబుల నుద్యోగ వైభవములఁ
జేతిపనులను సముచిత ఖ్యాతిఁ గనుమ,
హమ్మదీయులు గలరీ పురమ్మునందు. 87

ఉ. బాలురు బాలికామణులు బాగుగవిద్య గడించు నట్లుగాఁ
జాలపరిశ్రమంబుఁ గొని చక్కఁగ నేర్పుచు నైజసన్మతం
బొలిసమస్త మానవుల కూరకబోధయొనర్చి యెల్లర
న్నిలగఁ జేర్చికోఁ గనుచు లెక్కకు నెక్కువయుంద్రు క్రైస్తవుల్. 88

సీ. తఱచుగా మేటి సత్సభలు గూర్చియు
నుపన్యాసంబు లిప్పించు నలసరసులు
బహుసమాజములేరు పడఁ జేసి యందందు
వర్ధిల్లఁగ నెడి విద్యార్థి జనులు
కాలోచితంబుగా లీలల గుమిగూడి
తగువిధి నెసఁగంగ నగునబలలు

బహువిధోత్సవములు రహినొనర్ప నిలా
సక్తిఁజెందుచున్ జేక్కవరులు
తే-గీ. వీనులకునింపటుండఁగ మానస
దనియఁజేసెడి మంగళధ్వనుల వాంద్రు
భరతశాస్త్రం బెఱింగిన పటిమగలిగి,
యున్న వేశ్యలు నున్న వారూరినిండ. 89

సీ. నిఖిలభూతములకు నిత్యోపయుక్తంబు
లగుచెరువులమర్ప నైనవారు
భక్తాళిసేవించి పరమందు నట్టిదే
వాలయంబు లమర్ప నయినవారు
అన్య దేశాగతు లైన దరిద్రుల
కన్న సత్రములిడ నయినవారు
పరపురములనుండి వచ్చుపండితులకు
నర్థమిచ్చి భరింప నైనవారు
తే-గీ. అందునెవరైన నిందుండ నభిలషింప,
నింపుఁదగిన యుపాధులు నేరుపఱచి
తగినవిధములఁ గాపాడు ధార్మికాళి,
మొదటనేయున్న వారమా బందరందు. 90

తే-గీ. ఇట్టిపొందిక లొప్పిన పట్టణంబుఁ,
జేరఁదమ్మన వెంకన్న కోరుటరయ
భాగ్యకాలంబు రాఁబట్టి పదవిపట్ట,
ననువుగాబుద్ధి పుట్టె నంచనఁగ వచ్చు. 91

చ. కలిగిన భాగ్యసూచనకుఁ గారణమేమయి యుండవచ్చునో
తెలిసికొనం బ్రయత్నపడ దివ్యదృగీక్షణమున్న వారమా
కలవిధమింకనే మగునొ కానఁగనైనదొకండు తెల్పెదన్
సలలిత రీతినమ్మనగు శాస్త్రమును న్వివరించి చెప్పెదన్. 92

కం. ఆతనిమొదవ సుతుఁడుమ, హీతలవిఖ్యాతరామ కృష్ణార్యుండీ
భూతికిఁ గారణమైతగు, జాతకముకలట్టిఁడనుచు శాస్త్రవిదితమా.93

ఉ. శ్రీముఖ వత్సరంబు [illegible]తల వేళను బుష్య శుద్ధమం
దా మొదటం జెల[illegible]నర్క-జవాసర రాత్రి మూలపో
గామఱి వచ్చుతార[illegible]లపు వృశ్చిక లగ్న మందునా
నా మఱునాఁడు పస[illegible]మియంబునఁ గాంచిరి రామకృష్ణయన్. 94

తే-గీ. కన్న తలిదండ్రులకు మోద మున్న నరుదె,
ఉన్న స్థితిగతు లిటఁగను చున్న వారు
వన్నె గానుండు ననవిను చున్న వారు,
మిన్న సంతోష మందుటే యున్న యెడల. 95

కం. కవిబుధులు తనువు నన్యశి,
రవులర్థము నందుమూట రవిజుఁడు విద్యన్
భువిసుతుఁ డాజిట రాహువు,
తవిలెగురుఁడు లాభమునఁ బదపడి ధ్వజంబున్. 96

సీ. శ్రీముఖాబ్దమున నే శివగురు బుధభక్తి
శ్రీధీలెసంగెడి చెల్వుఁ గలిగె
పౌషమై యుపకారి బహుధని నెరదాత
ధర్మజ్ఞుఁడును మంత్రి తానయయ్యె
పాడ్యమి గాబహు పరిజన సంపద
జ్ఞానంబు ధనము శృంగార మునఁగనె
తొంటియాషాఢమై యుటచేతను బుద్ధి
ఖ్యాతిసూక్ష్మగ్రాహకత్వమబ్బె

తే-గీ. వృశ్చికంబాట నౌదార్య వినయగుణము,
లుండిమృష్టాన్న మొరులకు దండిగనిడు
ధనువుశశి చెందఁ బ్రాజ్ఞుండు ధార్మికుండు,
జనహితుఁడు దేవ భూసురార్చన రతుఁడగు. 97

కం. శనిదినమునఁ బ్రభవించుట,
యనుయామ్యాయ నమునందు నుద్భవ మందం
గనుటయు జతపడి సాహస.
మునుగోపముఁ బ్టుదలను మొలపించెఁగటా. 98

సీ. బుధుఁడుశుక్రుండును బుట్టులగ్నమ్ము [illegible] లా
నుంటచే జ్ఞానియు [illegible] జే[illegible]శవక్త
ఆలోచనగలాఁడు నాయువొప్పిన [illegible] యు
ధనగుణలావణ్య[illegible]క్షమియును
మృదుభాషి సదయుఁడు మేటికీర్తిగలాఁడు
స్త్రీప్రీతి వస్త్ర సంప్రీతి యుతుఁడు
ధనదాతగణిత శాస్త్రజ్ఞుండు సుఖియస్త్ర
వేదిదృఢ శరీరి సాదరుండు

తే.గీ. తీర్థయాత్రలొనర్చెడి దేవహితుఁడు,
భార్యవైషమ్య మొకకొంత పరగునతఁడు
నగునటంచును శాస్త్ర మందగపడునది,
తగునుసుమ్మనఁ బ్రత్యక్షముగఁ గలదిట. 99

ఆ. బుధుఁడుశత్రురాశిఁ బొందెనాతండష్ట,
మాధిపుండు భృగుఁడు వ్యయపతియగు
తనదుజనుశత్రు తతియయి కష్టన,
ష్టములొనర్తురట్టె యమరెఁ గనఁగ. 100

చ. రవియును జంద్రుఁడున్ధనపు రాశిఁబ్రకాశిల నల్పశోషియై
యపుమితమైన విద్యగల యాతఁడు శోభనవంతుఁడుంబ్రతా
పవిలసితుండురోగి ధనవంతుఁడు యావనమంకురింపనే
ప్రవిమల రాజమాన్యతయుఁ బ్రాభవముంగను నట్టియైతగన్. 101

కం. శనివిక్రమమున స్వస్థతఁ,
గనియుండుట నాయువెచ్చు కలిగిప్రతాపం
బునుబొంది ముదము లేమియుఁ,
దనసోదర వృద్ధియుఁగని తనరుసటాయెన్. 102

ఆ. వాహనమునఁ గుజుఁడు వడిగృహచ్ఛిద్రంబు,
బాల్యమునను దండ్రి మారకంబు
తగనియింట నునికి తల్లిదీర్ఘాయుస్సు,
బంధుగులను రోయు పనియునిచ్చు. 103

కం. ధీరుండతి సుఖమో[illegible]
దారికినను వైన య[illegible]రతుండుగా
నాఱిటిరాహువు వ[illegible]నఁ,
జేరిన కేతువును జేయు[illegible]లఁగు నటులనే. 104

ఉ. ఆయమునం దెసఁగు గురుఁ డాయువువిద్యధనంబు నిచ్చియా
దాయము పెక్కుభంగులన దాయొనగూడుచు నుండికీర్తిసం
ధాయక సుప్రతిష్ఠలు ముదంబునఁ జేయుచు భాగ్యవృద్ధితోఁ
బాయనినిష్ఠనుండన దుపాయమొనర్చున దిచ్చటం దగన్. 105

తే.గీ. కేంద్రమందును శుభులిద్ద ఱుంద్రుగాన,
నాఱిటన్నూటఁ బాపులున్నారుగాన
గురుఁడులాభంబు నందును బరగుఁగాన,
నాయురారోగ్య భాగ్యంబు లతిశయిల్లు. 106

చ. ధనమున భాగ్యరాజ్యపులు తద్దయుబల్మిఁ జెలంగుచుండనా
ధనపతి లాభమందలరఁ దాజయశాలిగనర్కసూతి స్వాం
శనుగొని స్వస్థుఁడై గురుని చక్కనిచూపున గూడియుండఁగా
ధనమును లాభమున్జయము ధాటియుఁ గీర్తియు నబ్బుటబ్రమే? 107

ఉ. పాచరుఁడైన చంద్రుఁడిడు వస్త్రసుభూషణ లాభసౌఖ్యముల్
పూచిఫలించు నట్టులల భూబలరాజ్య విభూతిధైర్యముల్
యోచనచేయు బుద్ధిమఱి యుత్తమభోజన ముత్సుకత్వమున్
యాచకుల న్భరించెడి సమర్థత యన్నియు నీడనొప్పెడిన్. 108

తే.గీ. ధురధురాయోగ మొప్ప బంధురతరమయి,
సకలసౌఖ్యంబు లిచ్చును సారములగు
విపులసత్కీర్తి వెలసెడి విపులయందు,
సరవిధర్మార్థకామ మోక్షములు కలుగు. 109

సీ. పర్వతయోగంబు ప్రభుతయశంబిచ్చు
ముప్పదియైదేడు లొప్పఁగానె
సుఖయోగమిచ్చు సత్సుఖమును బదియాఱు
వత్సరంబుల యీడు వచ్చునపుడె

విఘ్నయోగము బహు విభవభోగము
ధనిని గుణిని జేసి [illegible]యు
తగుఁజతుర్ముఖయోగ మొగిజయ[illegible]చేసి
సత్కార్యము లొన[illegible] సరణిఁబెట్టు

తే-గీ. యుగ్మయోగము రాజత్వ మొసఁగఁజేయు,
మారుతంబొను దురితాప హారకంబు
ఇంకనిట్టివికల వెన్నో యెన్న లేక,
గ్రంథవిస్తరభీతి సంగ్రహ మొనర్తు. 110

ఆ. ఇట్టికోటియొప్పు నట్టియీతండొక, పట్టిగానుబుట్టి యుట్టిపడనె
మెట్టబాదరందుఁ బుట్టియుండునుబుద్ధి, దిట్టమగునపదవిపట్టుటకును,

కం. పదియాతేం డ్లతనికిఁగా, నదనపుడొక కొంతయగుడు నభివృద్ధిఁగనెం
బదపడియావనమందును,బిదపందగ ముప్పదైదు పేరిమియొచ్చెన్.

చ. రమణియు మంచిజాతకపు రాణకలట్టిది కూడెమేలిదే
రమణుల భాగ్యమన్నలును రాణులపీశులు క్రుంగఁజేయనా
క్రమమున జాతకంబులిలఁ గానఁగనౌనిదియట్లు కాకపెం
పమరఁ బరస్పరంబుఁదగు నందునఁ బొందికఁ జెందిమీఅనా. 113

కం. ఇందులకు గుర్తుకాఁగల, సందేశము పెండ్లియైన సంవత్సరమే
యందుకొనెభాగ్య మినుమడి, పొందికఁగన్నట్టుజనులబుద్ధికిఁదోఁపఁగా

చ. ఇదిసరి బందరందు వసియింపఁగవచ్చిన వెంకనాహ్వయుం
డదిమొదలబ్ద యుగ్మమున కయ్యమ[illegible] మందెఁబుత్రిసం
పదఁగను భాగ్యమాతనికిఁ బట్టియుఁబట్టఁగ లేదువారిసం
పదలుగనంగనౌ పదవి బాహుబలార్జన మాత్రజీవిగాన్. 115

ఆ. ఒక్క జ్యేష్ఠసూనుఁ డుపనయనంబయి,
యున్న వాఁడు మిగిలి యున్న వారు
పిన్న వారు వారిఁ గన్నారలున్నారె?,
అన్నిమీరె యగుట పన్నెమీఱె. 116

కం. పాదంబీయూరనున్నిట ... దరులాఱుపురసగ్రజుఁడుపిచ్చయ్యే
పాదుకొలిపె వాణిజ్యము ... దుకొనిరితమ్ములెల్ల ననువర్తనచేఁ. 117

ఆ. పూనికయునుశ్రద్ధఁబూనిపిచ్చయ్యయే, పాటుపడెనటంచుజాటవచ్చు
వీలుఁబట్టితొలుత నేలూరనీయూరఁ, గిటుకెఱింగిచేసెఁ గృషిఫలించె.

ఉ. బట్టలవర్తకంబునకు బాగుగనెన్నికకెక్కి నట్టిదీ
పట్టణమంచు నిందుఁదమ బంధువులైతగు మేనమామశ్రీ
గుట్టునెఱింగి యీపనినె కోర్కెనొనర్తురటంచు నెంచిచే
పట్టిరదే మహాస్థఁ గాని పట్టినదెల్లను బంగరైతగెన్. 119

తే-గీ. కలిసివచ్చెడి వేళరా వలయుఁగాని,
దొనదొన యటంచు వెల్లువ కెనగవచ్చు
దినదినంబును మఱియెచ్చు దీనిమచ్చు,
సుకరముగఁ గనలోకనాటకము నచ్చు. 120

ఉ. ఆయెవివాహముల్వరుస నందఱికాయయి వేళపట్టుల
స్థీయుతులంచు నెల్లరను తేజమునబ్బెను సాహుకార్లలో
నాయపు వన్నెవాసులుక నంబడనయ్యెను ధర్మకార్యముల్
చేయఁగనై యశంబుఁగని శ్రేష్ఠులుసార్థక నాములైరిటన్. 121

తే-గీ. అట్టిపట్టందె పిచ్చయ్య యభవుపాద,
సేవఁగోరుచు రజతాద్రిఁ జేరనరిగె
గట్టిపట్టొప్పనగు వర్తకంబుగానఁ
గడఁగితమ్ములు దానిని నడపఁబూన. 122

కం. పిచ్చయ్య భార్య తతియని, యచ్చుపడిన పేరజరిగె నాయాకోస్తా
లచ్చుపడి మచ్చికంబడ వచ్చుబడియుమీఱభాగ్య వైభవమలరెన్.

కం. అంతఁగొంత వడికి నైరివిభక్తులు, ఇంతమేల్మిఁదమకు నిచ్చినదిన
యట్టిపిచ్చయ సతియెట్ట యెదుటనున్న, నిల్లునిలిపిభాగమీయనైరె!

ఉ. పెద్దగు వేంకటాచలము పిచ్చయపిమ్మట నన్నయిచ్చెము
న్నెద్దగు బ్రహ్మయాహ్వయుని పేరిలనిల్పఁ గడంగునానయి
ట్లిద్దఱు వేఱుగామిగిలి యేర్పడుపెద్దగు నారసింహమా
యొద్దిక బుద్ధిముద్దు లున యోన్నతివర్ణన చేయుటొప్పెడిన్. 125

కం. పెద్దలయెడ సద్భక్తియుఁ, దద్దయువిశే[illegible]జ్ఞేఖిల ధర్మములందు
న్నిష్ఠికఁబిన్నలయెడఁదగు, నిద్దములై యున్నెయొప్పునియతిగలాఁడౌ.

ఆ. అలయుడత్తు వంశమందుద్భవించిన, నాగరత్నమనెడి నాతిమిన్న
నాదినుద్వహించి యాపె యందుంగనె, ముద్దుగానుసుతులనిద్దఱినిల.

కం. మునుదొడవిన సుతునకునా,
నందముగాఁ బిచ్చయయను నామమిడియిఁకొ
నందను సుబ్రహ్మణ్యమ,
నందగు పేరుంచి పిలిచె నరసింహమొగిన్. 128

చ. తనమమకార మున్మెఱచు తమ్ములఁబోఁదోలి వానిజ్యేష్ఠనం
దనుఁడయిపుట్టుచుండఁగను దానికిగుఱ్తుగ నామమద్దియే
పొనరిచి కొంచునేరుపడి బుద్ధులు సెప్పెను లోకమంతకా
వెనుకటిపిచ్చయే యనఁగ వెల్లడికాదె తదర్థముల్లనన్. 129

ఆ. అంతఁగొంతకాలమరుగంగఁదుదిపీర, భద్రుఁడందెనభవుభద్రపదము
అతనిదత్తపుత్త్రుఁడాయె సుబ్రహ్మణ్య, మిచ్చగించితఁడ్రియిచ్చెఁగాన.

కం. మఱికొంత కాలమేగ,
న్నరసింహము కూడ రౌప్య నగముం జేరం
దఱియగుడు వయిన మెఱుఁగనె,
నరసుండ తఁడౌటఁజేసెఁ జక్కనియూహన్. 131

కం. అట్టుల యోజించియుఁదన,
పట్టులఁ దానొప్పగించె భూతల లోనన్
దిట్టయని మదికిఁ దోఁపం,
గిట్టెడి హితమొప్పు రామ కృష్ణాఖ్యు నకున్ 132

తే-గీ. మున్నెపిచ్చయ్య నెన్నన యోన్న తుండు,
వన్నెకిం కెక్కఁ జేరెనా పిన్నతండ్రి
యొద్దననునట్టి ధర్మపు బుద్ధికుదిరెఁ,
బెద్దపేరంద నౌనట్టి యొద్దికఁ గనె. 133

చ. అతఁడెకదాగుణాఢ్యుఁడన్ని విధంబుల వన్నె కెక్కఁగా
హితపడి సజ్జనుల్మదికి నింపగు ప్రీతిని జెప్పికొందురీ
వితమె ప్రశస్తమంచితఁడె విశ్వసనీయుఁడటంచు ధాత్రిపైఁ
గతయిదియొప్పఁగాదెకల కాలము ధార్మికు లిచ్చ మెచ్చఁగన్. 134

సీ. ఇతనిఁబట్టియెకాదె యీతనికులజులఁ
 బేర్కొంటినిందేను బ్రీతితోడ
ఇతనిఁబట్టియెకాదె యీతనిపురమును
 వర్ణించి నాఁడను వాసిమీఱ
ఇతనిఁబట్టియెకాదె యీతనిపూర్వుల
 పల్లెవర్ణించితిఁ గొల్లగాను
ఇతనిబట్టియెకాదె యీతనిదేశము
 న్దేశస్థసుజనులం దెలిపినాఁడ

తే-గీ. ఇట్టిలోకుఁడు మహితుఁడై యెన్నికఁగనఁ,
గాదెయిద్దంత వెలువడి ఘనతఁగాంచె
తనదుదేశముఁ దనయూర్లుఁ దనదుజనులుఁ,
దానుఁదనరెద రాచంద్ర తారకముగ. 135

మ. తరమేయేరికినైన నిట్టిపదవు ల్తామెన్ని జన్మంబులో
వరుసంగాంచుచు నట్టిపట్టులమహా భక్తుండునుర్జ్ఞానియై
కరమామోదము గల్గియించుకకళంకంబైన లేకున్న నే
పరగుంగామృత జీవుఁడై వెలయునా భాగ్యంబుసామాన్యమే?136

శా. వేదాంతంబులు పన్యసింపనయిన న్వాదాలు వర్లించిన
న్వాదాలందుఁ బ్రవీణతంగనిననే వాక్యార్థము ల్సేసినం
గాడేఁబట్టపరీక్షుల న్గెలిచినం గై వారముల్పొందినన్
మీఁదంగీర్తి శరీరులై వెలుగనౌ మేల్మిఁగనం గల్గిరే? 137

ఆ. మాటఁజెప్పఁగలరు మాటునఁజాటున,
బూటకంబులాడి మూటముడుచు
పాటుకానిధర్మ పాటవమున్నాని,
నేటుటింగిచేయు నీటుఁగనిరె? 138

ఉ. చెప్పినరామకృష్ణయయుఁ జేసినపిచ్చి జేష్టలుండఁగా
నొప్పఁగనున్న దిద్దియని యూహనుగాంచి ముదంబునంది బ
ల్మెప్పుగఁ జెప్పికోఁగలుగు మేమునుమీరును వీరువారలు
న్గొప్పఫలంబుఁగూర్చికొనఁ గూడునెయింతటి మేల్మియేదిలన్? 139

చ. తెలిపిరి కర్ణుఁడున్నిబిద ధీచులుదాతలటంచునెప్డు మే
న్వలిచియొసంగిరంచునది వాసియె? మేనును బ్రాణమీయఁగాఁ
దలఁతురె డబ్బుదాచుకొని దానికిసీయవిపోలవంచునా
విలువగలట్టి శోధనము పిచ్చయవెచ్చముచేసెఁ బూర్తిగాన్. 140

ఆ. ధార్మికునకుఁ గాని ధర్మంబు కనరాద,
టంచుబుధులు చెప్పు మంచిమాట
ఇతఁడొనర్పఁజెప్పు వితరణ వివరణ,
మెల్లఁగనఁగఁ దెలియు నెల్లరకును. 141

చ. ఎవరికిఁజిన్ననాఁడు భరియించెడి పెద్దలు లేకయుందురో
ఎవరుపరులమున్నయ వహించియుసాకిన మన్కిఁగందురో
ఎవరికి నాపదల్వరుస నేర్పడుఁజిన్నత నానవారెపో
ప్రవిమల ధర్మర్తియును భక్తివిరక్తియు ముక్తిఁ గంద్రుసూ. 142

తే-గీ. ఇట్టిపద్ధతిలోఁ కాన రట్టికాదె?
గట్టియండలు గలవారి గుట్టుఁదెలియ
పుట్టుగతులింక లేకుండు నట్టిదశలె,
పట్టిచెడుచున్న విధమునున్నట్టు కనమె? 143

కం. మనపిచ్చయ వృత్తమువిన, ధనికతయొండట్టులుంచి తక్కినవరయం
గనెయిట్లాతఁడుకావలె, ననిమెపురాకృతముచేసి నట్లనిపించున్.

ఉ. కొందఱు పూర్వకర్మమునఁ గోపముఁజెందుచుఁ గొట్టవత్తురే
మందము వారిసాహసము నజ్ఞతగర్వము ధూర్తులక్షణం
బెందునుగానరాని పని యెంచఁగలంతవియానదే మనన్
డెందముఁజేరి కర్మమె నటింపఁగఁ జేయును వారినమ్మియున్. 145

తే.గీ. పూర్వకర్మానుగు[illegible]ముగా నుర్విజనులు,
మంచియును జెడుగి[illegible]లనుభవించుచుంట
నాటకంబట్లు కనుచున్న మాటమఱచి,
బూటకంబులు సెప్పికోవాటమె? కట! 146

ఉ. పిచ్చయ పిన్ననాఁడెకని పెంచినతల్లిపరాంబ పాదముల్
మచ్చికఁగొల్వఁగాఁ జనిన మాతృవిహీనత నొందియెవ్వరో
యిచ్చగలారు చేర్చి భరియించినఁగాలము నెట్టికొంచుఁబో
వచ్చును లెమ్మటంచ నెడి వన్నెఘటించెను బూర్వకర్మమే. 147

ఉ. దానినిబట్టియేర్పడెని దానముదీనను బుద్ధినిద్ధమై
కానఁగ వచ్చు స్త్రీలనుని గర్వమునంగని యమ్మయమ్మయం
చూనినశ్రద్ధతోఁ బిలిచి యొప్పగవారల ప్రీతిఁబొందఁగా
నైనవిధంబు చొప్పడియె నద్దియడంకువ యాఁగదాధరా. 148

మ. పదియాఱేడుల ప్రాయమప్పుడుమహా పత్తందనావేళరా
సదయుండౌజనకుండు శంకరనివా సంబుఁబ్రవేశించె సం
పదలెన్నున్నను బాధ్యతల్గలిగిచే పట్టంగలారుండమిం
గదదీనత్వము దాపరించుమది జంకంబూర్వకర్మంబునన్, 149

ఉ. ఇాదులనేర్పడంగలిగె నెంతయొయోరుపు నేర్పుతీరుపు
ల్మందత మాయఁగాఁ దనకు మాన్యులుకన్పడ నైనవారికి
న్వందనము ల్పొనర్చుచును వారలదీవనలందుచుండియూ
పొందికలం జరింపఁగను పోడిమినేని పుణత్వముంగనెన్. 150

సీ. తల్లిదండ్రులకుండు దండిప్రేమముగల
యట్టిబంధువు మేన యత్తయొయని
జగమెల్ల నెఱిఁగిన సంగతియాటచేఁ
బిచ్చయ్యకండకా వచ్చుననుచుఁ
దండ్రియే యూహించి తగుననిపులవత్తి
పరదేశయాభిఖ్య పడతియైన
సోదరి వేంకట సుబ్బమ్మ నీకొల్పి
తత్పుత్రి నిజపుత్రు దారఁజేసె

తే-గీ. కోడలయ్యెను దనమేనగోడలె యని,
యల్లుఁడయ్యెను దనమేన యల్లుఁడే యని
యన్నయును జెల్లె లానంద మందుచుండి,
చెరుకు లేకుండఁ బరగిరి మురిపెమునను. 151

చ. తమజనకుండు పోనయినఁ దద్ఘనదుఃఖముఁ బాపికొంచు నే
క్రమమున నోములం గనఁగ నా సతి వేంకట సత్యనాగర
త్నము జతపడ్డఁ దద్ధితము నన్మఱియా పెగుణాల ముద్దునం
దమిని హా సౌఖ్యముం బడసె ధార్మికపాళికి దల్పమే కదా. 152

ఆ. కొలఁదిఁ గాలమిట్టి యలవాటు కాఁగానె,
కాంత కానఁ బడియె గర్భవతిగ
సకలలాంఛనములు సక్కఁగా జరుగుచు,
మాసపూర్తి యాయె మానవతికి. 153

మ. అనుకూల ప్రసవంబు గాఁగ జరిగెనద్దానంద పాథోధిలో
మునుకల్ వైచిరి బంధుమిత్రజనము ల్మద్దైన పుత్త్రిందువు
ట్టెను బిచ్చయ్యకుఁ గష్టముల్వెనుకఁ బట్టెన్మందు మేలోసటం
చని కోదంపతు లాత్మలం గనిన యాహర్షంబ దేపాటిదో. 154

ఆ. పాడుపూర్వకర్మ ఫలమ దెందున్నదో,
యేరికో నుచు నటకె యెటులఁ జనెనో
వారు వీరెఱుంగఁ బేరైనఁ బెట్టలే,
దట్టిపట్టి నిట్టి గిట్టనెట్టె. 155

ఉ. కామము మోహమో యెదియొ గర్భనిషాదము మిక్కుటంబు కాఁ
గా మమకారముం బెనిచి గాముగఁ బీడయొనర్చుఁ గాదె తా
నీమముతో నెదిర్చి మది నిల్పి జయించెను దద్వికారముల్
ధీమహితుండు పిచ్చయ జితేంద్రియతం గని పట్టులెక్కనే. 156

ఉ. అంతట నైన వీడక మహాపదముం చెనె పూర్వకర్మమే
చింతకొకింత యేఁ దెఱపి చెందదె యేమన వచ్చు నక్కటా
కాంతయనుంగు నెచ్చెలి వికాసపు ముద్దుమొగంబు గల్గున
య్యింతియుఁ బాసెఁ బిచ్చయ నహీనమనోవ్యథయా వరింపఁగన్. 157

ఉ. ఎంతధనంబుగల్గిననిఁ కెంతటిమంచిగుణంబు గల్గిన
న్నాంతియు దాంతి యెంతటి వి శాలతగల్గిన నాఁసలీల్గినన్
భ్రాంతులడంగనైనను విరాగములుప్పతిలంగనైనఁదా
నింతయు మానకంతయు వహింపఁగఁజేయును గర్మమందజీ. 158

మ. అకటా పిచ్చయ భాగ్యహీనుఁడవురా హా! యెట్లులెట్లు తీరా
సుకరాన్నప్రద తల్లిభాగ్యకరుఁడై శోభించు నా తండ్రి వం
శకరుండై వెలుగొందుపట్టి తుదకిచ్చ ల్లీర్చి పోషింపనౌ
వికచాబ్జేక్షణ పత్నియాల్గిరని వార్వీరప్పుడో దార్పఁగన్. 159

కం. అన్నా! కడుఁబిన్నవురా,
యెన్నాతినో కట్టుకొని వహింపుమి సుఖమీ
వెన్నాఁడు లెట్టు తలఁచిన,
నన్నంబిడు వారువలదె యనికొంద అనన్. 160

కం. అన్నియు వినియెన్నికఁగను,
చున్నమదిం దిన్ననైన యూహా ఘటింపం
గన్నాఁడు పిచ్చయార్యుఁడు,
విన్నారలు వింతపడఁగ విన్నాణముగన్. 161

మ. కలదేనాకిఁక సౌఖ్యకాల మిలపైఁ గాంక్షించి యేనొప్పిన
స్ఫలియింపంజనునే విశేషపదవు ల్ప్రాప్తంబు లేకున్ననీ
లలనారత్నము పిన్నప్రాయన నేలాపోవునిం కొక్కనె
చ్చెలినేఁగూర్చి కొనంగనంగ నపుడు నిద్ధించుఁ గష్టంబులే. 162

కం. కనలేదామ జనకుఁడు,
మునుకొనియుఁ బునర్వివాహమును జేసికొనెం
గనెనేయని కొను సుఖమును
దనపేరిట నాపెనిలిపి తరలెనె కాదే? 163

మ. భగవంతుండిఁగ మీఁదనీ విటులదా ర్భాగ్యుండవై యుండఁగా
నగుకాలంబన 'నీదుమాటలును లెక్కా? పోర' యంచొండుమైఁ
దగఁజూడన్దిగలాగఁగాఁబడెదుఁగా దేవేశు సచ్ఛాసనం
బగునా? మానవమాత్రునూ హాలగునా? యత్యాశలవ్వాఁగదా.

ఆ. నాఁటనుండి నాకు వాఁటుంబు గానండ,
యైన మేనయత్త యడలు గర్భ
దుఃఖమట్టులంద దొరనయి యేనుండఁ,
దలఁపవచ్చునొక్కొ తులువ నగుచు. 165

ఉ. వారమితంబుగాఁ గలుగు ప్రాయముఁ గాంచిన దంపతుల్సదా
కూరిమిమించుచుం జెలిమిఁ గూడియొసంగుట చెల్లుఁగాననే
వారుఁబునర్వివాహముల వారవిశేషముఁ బట్టితిన్ననా
దారులనొప్పఁ బోరదియ ధర్మము బ్రాహ్మణ వైశ్యులందిలన్. 166

ఉ. కానకబుద్ధిగడ్డిదినఁ గామరు పెండిలిఁ జేసికొన్నవా
రైనమృతుల్త దంగనలు వ్యాకులపీడితలై కురూపముల్
పూనిచరింతు రెందఱో విభూతులు దోవతు లెచ్చువెచ్చమా
నేనయ వేత్తలైన నది యెంతు రెయుత్తమ కార్యమంచిలన్. 167

ఆ. అనుచుఁదోఁపనైన ననురాగములురోసె,
ఎంకఁదోడు వ్యాధి యంకురించె
అద్దిబలపడంగ బుద్ధియు స్థిరపడెఁ,
దగవెఱఁగెఁ దన పినతండ్రి వలన. 168

కం. తమవారు చేరియొనరిం,
పుమియోపిచ్చయ్య నీవు పుత్త్రస్వీకా
రమనుచు బోధించిననా,
భ్రిమలను బడకిట్లుతుదిని బాగుగఁదలఁచెన్. 169

ఉ. ఎన్నిపురాణముల్మఱియు నెన్నికథల్వినవైనఁబూర్వులం
దెన్నికఁగన్నవారు వహియింపఁగఁగోరినఁ బుత్త్రసంపదం
దిన్నని సత్తపంబులును దేవహితంబులుఁ జేసిపుత్త్రులం
గన్నటులుండుఁగాని యెటఁ గానము వ్యాజ్యములాడుదత్తతల్. 170

ఆ. వానిమంత్రములను వర్ణించిచూచిన,
మాఱుముళ్లు వేయు తీరెయంట
అట్టిమాఱుముడుల వ్యర్థపుఁబనిమేలె,
లోభియొఱుఁగుదాని శోభమెఱుఁగు. 171

కం. ఏనికొా యే జన్మముననో,
తానప్పులఁబడ్డవాఁడు దానిందీర్పం
గానై యీ పేరునఁగొని,
యీానగునీ నగులమారి యీావియ్యఁ దగవే? 172

శా. నా కేపుత్త్రుఁడె సంగ నైన దశయున్నంబుట్టి నాపట్టియీ
లోకంబుప్పుడి యేగ నేమిటికి? బాలుండీలి గెంబోకటా!
నాకాంతామణియుం బరంబుఁగను తే నాయంబు? నాకింకనీ
లోకభ్రాంతులు సెంకఁగానగు నె పీలుంజాలు లేకుండఁగన్. 173

శా. పై పై చై చ్చరుజ యేరు పడ్డఁగనుచు స్సంధంబు లింకుంచికో
లోపంబౌనుదయాంబికా ధవుని నా లోచింతుధర్మార్థముల్
పాపౌనాకీక ధర్మమే యదియెసం పాదించుసత్కీర్తినం
చాపట్టందు విర క్తినూ నెమదిలో హర్షంబు పెంపొందఁగాన్. 174

ఆ. అబ్బురంబె?తొలుత నడఁకువ పైనోర్పు,నంతనాజితేంద్రి యతవిరక్తు
లొదవెశాూ్రదవిట్ప్రభూర్వీసురావస్థ,లబ్బె నల్లినాలుగాశ్రమములు,

ఆ. ఇంకనోదవదగినయుంకమ్ముమోక్షమ్మె,శంకలున్నె?మదికిజంకులున్నె?
పొంక మొప్ప నేక లంకంబులుండవు, లంకెలుడిగెనీశు కింకరుఁడుగ.

కం. ఒక నాఁడు రామకృష్ణయ,
సుకుమారునిఁ బిచ్చయాఖ్యుఁ జూడఁగఁ బోఁగా
నకళంకభ క్తి నాతఁడు,
ముకుళిత కరకమలుఁడగుచు మునుకొని యనియెన్. 177

కం. బాబాయి నన్ను దిద్దితి, సేబాసని లోకులెన్న సిరిధరఁ గలుగుం
గాఁబోలు ననితలంచితి, వాబలమున నేనుగందు నక్షయ పదమున్.

కం. నీవెఱుఁగని ధర్మములును,నీవెఱుఁగని కర్మములును నియతములందు
న్నీ వెఱుఁగనిమర్మములును, లేవనినమ్మెదనుమదిచలింపదునాకున్.

చ. ఎవరెవరెవ్వియో తెలిపి రెంతగనోయిహ సౌఖ్యకామికా
వివరము ముద్దుగాని యల వెఱ్ఱియె లేని నరుండ నామదిం
దవులు నెయీ వికారము నిదానముగా నెద నెంచి కాంచితిం
దివిరిఘటింప ధర్మమును దేవహితంబద గున్యశంబిడున్. 180

కం. అనవిని పితతండ్రియును, న్వినమెన్నఁడుఁ బెద్దలనఁగ వినవీవనియీ
పనితదోఁప్రే ధరుభిన్నం,బానగూర్పఁదలంచి తెట్టులోనాఁగానే. 181

ఉ. పిచ్చయరామకృష్ణ యకుఁ బ్రీతిజనింపఁగఁ బల్కినిట్లునే
నిచ్చలునీసుబోధల విర్మలచిత్తుఁడనైన దుండఁగా
వచ్చినకష్టముల్తగిన వన్నియఁగూర్చెను ధర్మనిష్ఠకే
మచ్చున నేరు చెప్పవిన మానసమొప్పదు స్థైర్యమేర్పడెఁ. 182

కం. వినలేదే యింద్రద్యు, మ్ననిచరితముఁ గీర్తిదేహమునుబొందినయా
ఘనులకు నీడేమందురు?, తనయాదులిటుద్ధరింత్రె ధర్మమెవరమా.

కం. లోకోపకార విషయము, లేకొన్నియొనర్పనైన నెన్నికఁ గాంచుం
గాకతినితిరిగి చావఁగ, నేకోరంబేరుమన్న యెవపురుగునకో. 184

చ. ధనముఘనంబుగానొనర ధర్మమొనర్ప వరంబగుంగదా
మనముస్థిరంబుగాఁ దనర మర్మమెఱుంగ గుణంబగున్నదా
ఘనమగు తెల్విఁకూడఁదగు కర్మములన్నెర వేర్పనానుదా
జనములలోన నెత్తనొక జన్మమిదిట్టులఁ గామినొవృధా. 185

సీ. తగినపాటేలేక ధనమొన గూడెను
దగినపాటవమున ధర్మమొనర
నగునట్లు నీయండఁ దగియుంటిమెల్లెక్క
నవునట్టి కష్టంబు లనుభవించి
వలసిన యొద్దిక ల్కలిగించి కొంటిని
పీడని రోగముం గూడియుంటి
భక్తిమలువాసెను దీక్షె బాధములవిరక్తి
శక్తివంతంబయి చక్కఁగఁదగు

తే-గీ. నన్ను సృష్టించి నాయీశు నన్నుగడనె,
యిన్నియిట్లమ్యో ననురూఢి నున్నవాఁడ
నెన్న నాతనీ యానకు భిన్నమున్నె?,
నన్నుఁబోనిమ్ము మదినున్న తెన్నుఁబట్టి. 186

కం. అనియిట్లనేక విధముల, మనవులొనర్పంగ వినియు మానవికడఁకం
గనిపట్టిబాబు వలికెడిఁ, బనిమెల్లొనరింతువిట్లు పడియుంటివెనా.

కం. మనమునఁదనకుంగలయూ, పనులుఘటింపంబడంగ వ్రాయుదునేవా
నినిఁదగు వా రొనరించెద, రనువౌతరుణంబులందు ననిపనిఁబూనెన్.

తే_గీ. తనకుఁదోఁచిన దంతయుఁ దనపితృవ్యు,
నడిగితనకును దోఁపమి నతఁడె చెప్ప
వినియు వ్రాసిన మరణశాసనముఁ గనుఁడి,
పరగునీపు స్తకము తుదిపొరట లందు. 189

ఉ. జ్ఞాతులకీయ మిన్నలము కల్గదటంచువినంగ నొటనా
నీతముఁబట్టివారుధన నేతలెమైననొసంగెఁ గొంతగాఁ
బ్రీతినిదన్నుఁ జేరితన రీతులకున్వగ పొందినారికా
యా తెగలందఁ జేసెఁయిడె నర్థము వారల కర్థమిద్దగున్. 190

కం. తనవారలందు ముఖ్యము, గననాథలకింకవృద్ధకాండంబునకుం
దనసేవ కావళికినిం,కనుహితులకు వెజ్జులకునుగనుఁగొనియిచ్చెన్.

తే_గీ. పూర్ణిగురుని కొనర్చిన పూజఁ గనుఁడి,
ఒసఁగెఁదమపురోధకుభూ మివసతిఁగనుఁడి
గోపదేవాలయపు నిత్య దీపవసతి,
గోగణగ్రాస వసతియుఁ గూడఁగనుఁడి. 193

సీ. ఘనపట్టణంబున నొనగూడఁ జేసిన
ధర్మశాలకు నిచ్చెఁ దగినయట్లు
పల్లెటూరికిఁజెల్లు పల్లెకూటపు నిల్లు
చూడవీలటుచేసెఁ గూడునట్లు
వృద్ధనిర్మితము జీర్ణోద్ధార ణముననే
యమరఁజేసెను విష్ణునాలయంబు
తాతదండ్రులు పుట్టు తావక లంకత
నందనిర్మించె శివాలయంబు

తే_గీ. పెద్దలేర్పడఁ జేసిన పెద్దచెరువు,
హద్దుముద్దగు మెట్లతో నమరఁజేసె
అరయఁదనయుత్తర క్రియలాబ్దికములు,
జరుగులాగున నన్ని యేర్పఱచెఁ గనుఁడి. 198

ఉ. పిచ్చయబుద్ధియోగ్యత లభించునె వారికి హీరకూరకే
పెచ్చుగ వాఁగఁ దూఁగెదరు పెద్దలలక్ష్యము చేయఁబోరు తా
మిచ్చకుఁ దోఁచినట్టు తిని నీకొనుచుందురు పిచ్చివేసముల్
బొచ్చులుబట్టకట్టులును బొట్టులుమార్చుచు వేయుచుంద్రిసీ. 194

ఉ. పెద్దలుతిన్నఁగాఁ దినక పేరిచికూరిచి దాఁచియీయఁగా
నొద్దనదున్న గర్వమున నొద్దికలన్నియు మాసిపోవనా
బుద్ధులు రేఁగ సోమరులు బూతులు వాతఁగ లారుజారులుం
బద్ధులువల్కువారు మధుపాయులు జూదరులౌటకానమే. 195

చ. తనకునుదూరు క్రంతకొఱఁ తందగఁ దామెడడోలుఁగట్టకొం
చునుమినుకంగ దూరనగు చొప్పునగూడుట యెట్టులయ్యెనో
తనుఁదరియింపఁ జేసికొను దారులెఱుంగక దేశముద్ధరిం
తుననుచు విజ్ఞపీగుసల దూబరదిండికి బుద్ధిబొద్దఁజే 196

ఉ. కూలికిఁదావిసంబుఁదిన గోరెడియూర్జనముం బొనర్చుచుం
జాలియొకించుకే నెఱుఁగఁ జాలనిగుండెలు గల్గియజ్ఞమ
ర్త్యాళిని రేపి తద్ధనము లందుచు వారల విచ్చియేడ్వఁగా
లీలగఁగాంత్రు పెద్దలను లెక్కనుగంద్రున యంబిఁకేడనో! 197

ఉ. ఎందఱు తిన్న బందుగుల కెందఱికిడ్డఁగొఱంత నొందదా
పొందికఁ గన్న భాగ్యమది పూర్వులకీర్తియు మాసిపోవఁగాఁ
బందయియేని పాదములొ పట్టెడికొల్వమరంగ నైననే
చెంచుఘునత్వమంటయదె శ్రేష్ఠమునంటె యిదేటి ధర్మమో! 198

ఉ. పాపముఁగూర్చు వృత్తులని ప్రాజ్ఞులుమున్నొనరింప మానిర
ట్లోపనియాపను ప్రకృత ముత్తమజీవన సాధనంబులై
లోపములేక శోభిలఁగ లోకులుమచ్చున ముగ్గినారొకో
చూపఁగవారు డాబదియు సుష్టుగఁగండ్రెనయం బెటుండునో. 199

కం, ఇటులెటుల నొగడియించిన,
పటుతరధన విభవమొప్పి ప్రాజ్ఞుల మనికొం
చటనిట నెందఱు లేరిం,
తటిసద్గుణమబ్బఁగనిరె తగవులిఁకేలా. 200

చ. జగమను నాటకంబిదివి శాలముగాఁదగియుండు నిందులో
నగపడుఁ బెక్కువేసము లిటాడఁగఁ గూడిన యాటలాడునిం
పుగనవియుండు నొండొరులఁ బోలవొకొక్కెడ వైర చిహ్నముల్
తగియుఁగనం బడుం దెలియ దైవవిచిత్రము లిట్టులుండెడిన్. 201

ఆ. నాటకంబునందు నానావిధంబులౌ, పాత్రలుండునట్లు పరగుచుండు
ఎవ్వియెట్టులెట్టిగునొయవ్వియట్లెయుండు,మాఱ్పుబడవవెట్లుతీర్పఁబడిన

కం. ఆఁడుది మగవాఁడగునే?, ఆఁడుదిగానగునె పురుషుఁ డావిధముననే
గాడిదకాకం బగునే?, గాడిదగానగునె కాకి? కాదట్లుకనా

ఆ. సజ్జనుండునుండు సరసనే వానికిఁ,
గఠినహృదయుఁడుండుఁ గనువిచిత్ర
మరయఁ బ్రాజ్ఞుఁడుండు నటనెమూఢుఁడునుండు
వెలుగెసంగుఁ దమము వెలయు నటనె. 204

ఆ. మేలొనర్చువారి లీలయొక్కెడనుండఁ, గీడొనర్చువారి గోడునుదగు
పాలొసంగునావు పరమాప్తతవహించి, తేలుకుట్టిబాధ చాలఁబెట్టు.

కం. పిలిచియొసంగె డిదానం, బలరెడినెరవాత తగిన యాతనిఁగన్నం
దలపడియింటం జొరఁబడి, కలదేదో దొంగిలించుఁ గాచోరుండున్.

కం. శాంతముగాభాషించును, జింతపడుంబరులు బాధఁ జెందఁగసుజనుం
డింతయుజాలిం బొందక,పంతంబునఁగుజనుఁ డొరుల బాధించుఁగదా.

ఆ. తనకు లేకయున్నఁ దానేడనో తెచ్చి, పెట్టుసుజనుఁడల్ల పేదలకును
పేదగీదలేదు పెట్టఁడువోయఁడు, లాగువారినుండి తాఁగుజనుఁడు.

ఆ. తానునొచ్చియైనఁ బూనుఁ బరోపకా,
రమునొకండు తగిన క్రమముగాను
ఎవ్వఁడెంత నొచ్చి యేదెట్టు పోయినఁ
దనసుఖంబె చూచి కొనునొకండు. 209

ఆ. సదయుఁడగుచు నొకఁడు జగదుప కారము,
ల్జరుపబూన వాని సరస జేరి
యే వొమాయమాట లివియవి చెప్పుచు,
మోసపుచ్చు నొక్క దోసకారి. 210

ఆ. పాపమనుచునొక్కఁడాపదకడ్డువో,దరకిఁజేర్చితాఁగృతఘ్నుఁడైయు
వానిమనసునోవ నొనట్టులయ్యెడి, వన్ని చేయుఁగాఱు దున్నవోలె.

మ. తరమాదుష్టుని దొష్ట్యము ల్సమసిపో దారుల్ఘటింపంగదు
స్తరమాకామల యీఁకలన్నలుపువో సాధించి శోధింపఁబో
తరమానీతము లన్నిమానిదుడుకై తాఁబాపికాఁ గానసం
తరమానారక బాధలొందునపుడా ధారంబాకేద్వేకదా. 212

కం. ఒకజంతువు వేఱొకదా, నికిశత్రువుగాజనించు నియతిని గాఁబో
లకటాయొకమానవునకు, నిఁకనొక్కఁడుగిట్టకుండు నేమనవచ్చుఁ?

ఆ. భజనచేయునొకఁడు బహుశ్రేష్ఠ మదియను
భోజనంబులిడును బూజసేయు
గొప్పదనుచు నొకఁడు చెప్పువేదాంతము,
ఏమి లేదుసర్వ మేకమనును. 214

ఆ. బ్రాహ్మణునకునొసఁగ బహుపుణ్య మనునొక్కఁ,
డదియెపాపమనుచు ననునితరుఁడు,
గుడ్డివాండ్రకీవి దొడ్డకార్యం బన.
నదియెమిగులదోస మనువినఁ గనె. 215

ఆ. విగ్రహంబుఁబెట్టి వేడ్కఁ బూజింపఁగా,
మేలటంచు నొకఁడు చాలఁజెప్ప
దానికంటెఁ జెడుగు కానరాదింకొండు,
మానుఁడనుచుఁ జెప్పుఁ బూనునొకఁడు. 216

కం. అతిశయమేదియొతనకు, న్నతపదవినొసంగెననుచు నమ్ముచుఁదానే
యితరులమేల్మిఁ గణింపమి, జతపడ్డంబొందకున్నె శాశ్వతహానిఁ.

ఉ. ఏదియొమేల్మిఁ జెందియిల నేర్పడనైనదొ కొక్కవస్తువా
మాదిరిసావకాశముగ మానసమందుఁ దలంచి చూడనే
ప్రోదిగనెల్లఁ దేటపడి పూసలుగ్రుచ్చిన యట్టులొప్పెడిం
గాదనియెల్లరన్నిగులఁ గామదిఁ గోరుట తప్పుకాదొకో. 218

ఆ. మల్లెపూవుతనదు ఘుహసీయ తగణించి,
యెగిరిపడినఁ గాంచి పొగరుడు పద్దె?

ముక్కుతిక్కఁ దనకు దిక్కెవ్వరున్నారు,
మెచ్చువారుఁ బరువు నిచ్చువారు? 219

ఆ. పంచదార తనదు మంచిని మదినెంచు,
కొంచునతిశయింపఁ గాంచునెవఁడు?
నోటఁగాక తనదు పాటింక నెటనున్నఁ
గడిగితుడిచి విడువఁ గడఁగరొక్కొ? 220

ఆ. శొంఠిమెచ్చు మందుఁ జొచ్చు నప్పుండెడి,
నంచుగర్వపడఁగ మంచిదగునె?
అరయువారె తన్ను నారోగ్యవంతులు?,
గూటఁ బాఱనైతు కేటికనుచు. 221

ఉ. ఎంతయు గౌరవంబుగల యిట్టివెయిట్టులఁ జెప్పనయ్యెఁదా
మింతటిమేల్మిగాకయొక యించుకయేదొక నంగనైనఁదీ
మంతులమంచుఁ బొంగితమ మాటమెపాటికి నెక్కఁగోరఁగా
వింతురు హేళనం బొరులు వింతగఁగాంతురు ప్రక్కవారొగిన్. 222

కం. సంపదలను నవిజగమునఁ, బెంపుగఁగల వొకనికొకటి పేరెక్కంగా
నింపుగనొకరొక్కరిఁగా, వింపఁగమర్యాదఁదాము నెసఁగుదురుగదా.

ఆ. ఒరునికిచ్చుఁ బరువుపరు వెఱింగిన వాఁడు,
తనను బరువుచేసి కొనున ధముఁడు
పరులకిట్టులేరు పడఁజెప్పుదురెతాము,
కన్నుగానరకట గర్వమునను. 224

కం. మఱియేదోసం పదతగ, మఱపించును ధర్మములనుమదమెక్కించు
న్నరి; యదిచదువేయైనం, బొరపడితిమనన్నహింప్రతె? పొగరణికొనకే?

ఆ. తప్పు లెన్నియైనఁ దామొనరింతురే,
చదివి కొన్నవారు! చదువ దగునె?
చదువునయముతప్ప నొదవించునే? యద్ది,
చదువుతీర్పె? కాదు, వదరునేర్పె. 226

కం. జనుని గుణంబును బట్టియె,
ఘనమగు సంపదయును గొఱ గానిద యయ్యెం

గనుఁగొన ననుమానరఁగ నగు,
మనుజున కెన్నంగ గానము మంచిదయిననే. 227

కం. గుణసంపద యొక్కటియే, గణినీయముకానసద్ది కలవాఁడిలలో
మశివలెరంజిలు లేమి, దృణముగ లెక్కింపఁబడునుధీమంతులచేఁ.

ఆ. గుణమొకండునుంచికుదిరికఁజిక్కించుఁ, దెలుపుధర్మమెల్లఁదేటగనదె
కానవచ్చునపుడుకలయథార్థంబెల్ల, నట్టివానియుక్తియగునుసూక్తి.

ఆ జగమునందుఁ దెలియఁ దగువిషయము లెల్ల,
నున్న నేయ దుండు నన్నెగాను
ఎంతటోయ మస్తు లెన్నెన్ని యోయవ్వి,
యన్నికూడనెన్న నవసరము లె. 230
మతములనుచు బోధ హితముగఁ జేసెద
రెలమిఁజాలమంది పలుదెఱఁగుల
తనవిహితమతంబుఁ దామెచ్చికోవచ్చు,
తగదునింద పరమ తమునుగూర్చి. 231

ఆ. ఎంచిచెప్పఁకురుతరించు మార్గములను,
అన్నిమంచి వెయగు నారయంగ
తానుజెప్పనదియె తగునని యనవచ్చుఁ,
బరులదధమ మనుచుఁ బలుకరాదు. 232

ఆ. జగమునకగు మేళ్లుచాల విధంబులు,
అన్నిపొగడఁ బడఁగ నవువులగును
తా మొనర్చుమేల సామాన్య మన్నను,
హీనమనఁగఁదగునె యితరకృతము, 233

సీ. ఘనులుశాస్త్రులు నన్నుఁ బనివడి కనవచ్చి
తారాను దేశోప కారమునకు
నీవైశ్య లేమైన నిత్తు-రేయని పల్కి-
యాసలేమి నెఱింగి రోసముగను
కోమటు లెలివిలోఁ గొఱవడి యుండుట
ధనమిట్టి వ్యర్థపుఁ బనులకిత్తు

రల్లపిచ్చుకగూడు లాయూర్లఁ గట్టింప
మూడునాళ్లకె యవి పాడగుఁ గద

తే-గీ. అనుచు నేమేమొ పలుకుచా ఘనులు సనిరి,
వారిమాటలు సరసము ల్వారికగును
కానినాకీ జగన్నాటకమ్ము జ్ఞప్తిఁ,
దగిలెవినఁగానె మిక్కిలి నగవు వచ్చె. 234

చ. వెనుకటివారి ధర్మములు వేడ్కనొనర్చెను బిచ్చయాఖ్యుఁడీ
పనులిపుడుండు వారలకు బాగుగనుండవు వీరి ధర్మముల్
మనమున నెంచిచూడనొక మాదిరిశ్రేష్ఠము లేయనంగనా
జనులకు నవ్వి యివ్వియు నిజంబుగనుండవలెంగదా సదా. 235

తే-గీ. కాఁడుపిచ్చయ్య యీకాల గతులవాఁడు
చిత్రపటమైన లేదు విచిత్రమిదియె
ఎప్పుడెటులనో దొరకెనీ పుట్టువేళ,
కోటి తెలిపిన వారలీ సూటిఁగనుఁడి. 236

తే-గీ. మహిని శ్రీమన్మథాషాఢ బహుళమందు,
ద్వాదశీ శుక్రవారాంత యామమందు
మృగశిరోంతిమ పాదపు మిథునమందు,
శిన్యపస్సునఁ బిచ్చయ్య జననమయ్యె. 237

కం: తనువున గురుబుధచంద్రులు, ధనమునరవిమూటశుక్రధరణీజశిఖుల్
శనిబుద్ధిని దగభాగ్యంబునఫణిమిగులొక్కయేడు భూసుతునిదశన్.

కం. హోరాలగ్నముమిథునమె, యారూఢంబదియెసరసిజారిదియునదే
వేజేమిలెక్కచిక్కదు, నూఱుపోకించుకయులేదుమాఱవుఫలముల్

కం. గురుఁడస్తంగతుఁడయ్యెను, వరుసగఁ గేంద్రద్వయాధిపతియైయంశం
బరిదెనెలవరిదెకైకొని, మఱిమఱిచెడెఁదుదకునతడెమారకుడాయెన్

తే-గీ. భృగుపు పాపద్వయముఁ గూడి వెలసె శత్రు,
నింటనిట్టుల గురుశుక్రు లిరుగురుఁ జెడ
రాహువుం జెడ బుధ శనిరక్షణమున,
నంతమాత్రమె జీవింప నయ్యెఁగాదె. 241

ఆ. కలిగెమాతృకారకత్వంబు భృగునికి,
జనకునింట రాహు వౌనరేఁ గుజుఁడు
సరిగనుభయులకును సంబంధ పడనాట,
రాహు వాయెను భయ దాహకుండు. 242

కం. గురువీక్షణమునఁబుత్త్రుఁడు,పరగెగురుండ స్తమింపభాస్కరజుండున్
సరిగాసుతునిలు సేరఁగ, ధరనిలువఁగవీలులేమిఁ దరలెన్వడిగాన్.

కం. కవికుజులు నీచతుల్యులు, తవిలిరిఫణిశిఖులిరుండ స్థానాధిపుఁడౌ
దివిజగురుఁడ స్తమించెను,రవిజుఁడు స్థానమునుజూచురమ:శ్రీబ్రదుకు నే?

తే-గీ. అలకుటుంబాధి పతిదాని వ్యయమునఁ బడె
రవియటంజేరెఁ జూచుఁగా రవిజుఁడదియు
పాపకర్తరి యనన్నైన లోపముఁగనె,
నెట్టుసాఁగుఁ గుటుంబంబు మట్టుపడక? 245

ఆ. అనుజునింటనున్న దనుజగురుని మేల్మి, దత్తుఁజేసియొక్క తమ్మునిచె
రవివ్యయాంఁదక్షురక్కసులటనున్కి,మిగులు లేమికలిగెదగునె కాదె?

తే-గీ. మిథునలగ్నాన స్వస్థుఁడై బుధుఁడెసంగ,
ఎట్టులైనను గురువున్న యట్టు లమర
భానుమూర్తియు వాక్కునఁ బరగఁగాఁడె,
ధర్మవేదియు వేదాంత మర్మవేది? 247

కం. ఒవపోఁగా పాశి యోగము,
పదునెనిమిది యేఁడులైన భాగ్యము జయమున్
జదువును భోగముఁ గలుగుం,
గుదిరెడి సద్యశ మటంచుఁ గోవిదు లనరే? 248

కం. వరనాళ యోగ మొదవెను,
గురువశమున నించుకంత కొఱంతై ననుదా
గురుహితుఁడును సత్కార్యా,
చరణధురీణుండుఁ గీర్తి సంయుతుఁడు నగున్. 249

తే-గీ. వరగు మృగయోగ మెంతయో పటిమఁ గలిగి,
కర్ణుఁబోలిన దాతయౌఁ గాదెదాన?

మఱిసుయోధనుఁడై నభిమానియగును,
అగు ననాఖ్యుండు చెప్పినట్లయ్యె నన్ని. 250

ఆ. అలసులాభయోగ మమరెనే ధనములు,
ఖ్యాతికలుగు ననెద రన్నదయ్యె
యూపయోగ మొప్పె దాపుగా నన్నంత,
నితరణంబుఁగీర్తి వెలయనయ్యె. 251

తే-గీ. చాలమందికిఁ దెలియని గోలయిదని,
దీనినింతట సరిపెట్టి పైనఁగడవ
నైనవిషయంబు మారుపు దానఁబుట్టి,
నడచినట్టిక్రమంబు నేర్పడవచింతు. 252

తే-గీ. పరగనానంద ఫాల్గున బహుళపంచ,
మినిలిఖించెను మరణశాసన మతండు
అద్దియెవరును గనకుండ హద్దొనర్చి,
యుంచఁబడియె రిజిస్ట్రారునొద్దవిధిగ. 253

కం. అలరాక్షస వైశాఖపుఁ దొలియష్టమిమేనువిడిచి తోషముతోడన్
బలిమిగలకీర్తిదేహము, వెలయన్ధరియించినిలిచె పిచ్చయధరణిన్.

సీ. తనయిచ్ఛ వచ్చిన ధర్మకార్యము లన్ని
కావింపఁగానధి కారమిచ్చి
యేవురనియమించె నీవులేమాత్రమో
కలవారు బాధ్యత ల్కలిగినారు
తనపినతండ్రులు ఘనులు విధాయకు
లవినమ్మి స్వాతంత్ర్య మనుఘటించె
పెద్దతాతలయొక్క పెద్దకుమారుల
నిద్దఱిఁ జేరిచె నిద్దముగను

తే-గీ. కనఁగనర్ధాంగి జనకుండు తనదుమేన,
యత్తకుఁభర్త యామామ నందఁగూర్చె
వీరలందఱు నొనగూడి విహితముగను,
జేయకుందురె పనులని చేసెన్హాహా. 255

ఉ. కానిమహాపకారకపుఁ గార్యములందును విఘ్నహేతువు
లౌనఁగ నావిధాయకపుఁ గర్మముఁబట్టి ఘటించి యుండునా
గానలలక్ష్మీ కాంతయకుఁ గాలముతీఱఁగ నల్లమాసమం
దేనిటలాక్షుఁ గొల్వఁజనె నేమననంతయు మూలఁబట్టెఁగా 256

చ. కలిగెను రామకృష్ణయకుఁ గాశికినేగుటయట్టి యప్పుడే
తలఁపులెవెట్టు లున్ననల దారినిద్రొక్కిన వారెలేరయో
నెలలట రెండు వోనతఁడు నెమ్మదిగానిలు సేరికాదెమున్
వెలసినశాసనం బపుడు వెల్లడిచేసె యథాక్రమంబుగన్. 257

కం. వీరును వారును గైకొని, రోఁసమిఁగాపీలుకొంత యోజించిరితా
మేరీతినైన జేయఁగ, మాఱునొ యదియనుచుగానిమమత లెయుడిగెన్

చ. మిగిలిన నల్వురొక్కయెడ మేళనమాటయె లేద దేలనాఁ
బగతగు నన్నదమ్ములకుఁ బల్కులెలేవిఁక నున్నవారిలో
నొగిఁబరదేశ యాఖ్యుఁడు సమున్నత శాంతగుణుండు చింతయుం
దగుఁగద యెట్లుపూనుఁబనిఁ దాఁబగఁదీర్పఁగలాఁడె వారికిన్? 259

కం. ఇఁకనున్న సుబ్బరావొకఁ, డకటాయాయన్నదమ్ములందునలుగుచుం
దికమకలుపడియెనైనది, యొకపనియున్లేకపోయె నూరవినంగన్. 260

సీ. తమ్మనపిచ్చయ్య ధర్మశాసనమంట
పనియయ్యెనాయని యనెడివారు
అన్నదమ్ములకుఁ బోరాటంబు రెట్టింప
నొనగూడె నిదియని యనెడివారు
వీరొ వారొ తగ్గి వేఱొక్కరున్న నే
యగునేమొ పనియని యనెడివారు
అనుభవించెడివారి దైనభాగ్యముఁ బట్టి
పనులు జరుగునంచు ననెడివారు

తే-గీ. వితరణంబుఁజూపి యతఁడుపుణ్యమునొందెఁ,
బనులొనర్చియందు ఫలమొరులకుఁ
బ్రాప్తమున్నఁగాని ఫలియించు నెట్లని,
యనెడివారుఁ బ్రబలి రాడనాడ. 261

తే-గీ. ఇంకమిగిలిన నలుగురు నెవరినయినఁ,
దగినయాతని జతఁగూడి తగువిధమునఁ
బనులు నెరవేర్చు టుత్తమ పద్ధతియని,
తలఁచియ స్వేషణమున కుఁదలపడంగ. 262

కం. అలరెడి యాయుద్యోగ, స్థులనడుగన్నాకు నివ్వి దూష్యములుగదా
మెలఁగఁగ రాదిత రార్థం, బులననుటన్వారిపొందుపొసఁగమికలిగెన్.

కం. పనిమాని యర్థవేతన, మునుబొం దెడివారినడుగ మునుపేమాశ
క్తినిదారవోసిమిగిలతి, మనియొప్పకయున్కి-వారియాసయునుడిగెన్

ఆ. న్యాయవాదులుం బ్రదుపాయంబుగా వారిఁ,
గోరికొంద మనుచుఁ జేరనరుగ
నూటికెంతఫీజొ రేటుచెప్పని మాట,
వినమట సనెయల్ల వెఱ్ఱితెఱ. 265

తే-గీ. వర్తకులలోన మేటులు వన్నెవాసు,
లున్నవారంద్రు వారేల యొప్పరన్న
తీరికూర్చుండి తమ్మన వారిపేరఁ,
బాటువడలాభ మున్నె నా భ్రాంతి యుడిగె. 266

తే-గీ. దేశలాభమ పేక్షించి తిపురుదుమను,
వారలున్నారు గాని యాతీరు వేఱు
ఇట్టివ్యయములు వారికి గిట్టవట్టి,
పొత్తు మనకెట్టు నాఁగనా యెత్తుఁదప్పె. 267

కం. పెద్దలుగడించి నదితిని, బొద్దుగమేనులను బెనుచు పూన్కి-కలారిం
దద్దయుఁ బ్రీతింగోరఁగ, మొద్దుపనియిదేలయనుచుమూల్గనదుడిగెన్.

కం. అదికాదిది యిదికా దది,
యదియిదియుం గాదటనుచు నట్టిటు చనుచున్
మొదలం గోరుచు భ్రాంతులు,
వదలుచుఁ దుదకిట్లుచూడఁ బది నెలలామెన్. 169

సీ. పదినెలలాయెనే పనియేమి జరుగదే
లిమిటేష నేటికి లేదనెదరు
పనిచేయనప్పుడు పనిఁబూని యత్నింప
జ్ఞాతులకదియేల కాదనెదరు
పనిఁబూన నెట్లగుఁ బబ్లికు ప్రాపర్టి
హక్కందఱికిఁగల దనియ నెదరు
గుడులె కాకున్నను స్కూలులో రీడింగు
రూములో కల్పింపనేమనెదరు

తే.గీ. చేరియందఱు మీటింగుచేసి యల్ల,
నలుగురికినీఁగ నోటీసు బలమ నెదరు
తోఁచినట్లెల్ల మూలల దూరియిల్లు,
వాగసాఁగిర నాము కుల్బాగ దనుచు. 270

తే.గీ. ఎట్టులెట్టులనోకాల మిట్టులఁ జన,
నెన్నఁడును మున్ను వారినే నెఱుఁగకున్న
అట్టులనెనన్ను మున్ను వారరయకున్న,
నేగుదెంచిరి తత్పురోహిత యుతులయి. 271

ఆ. ఇందు నేరో నన్ను నెఱుఁగుట చేవారి,
తోడఁ జెప్పి వారిఁ దోడఁ గొనుచు
వచ్చియుందురనియు వచ్చినవిషయంబు,
విన్నఁజూతమనుచు మిన్నకున్న. 272

కం. వచ్చిన కార్యముఁ జెప్పిరి, సచ్చరితము వింటిమిగుల సంతసమాయెన్
మెచ్చుకొనిరి ననునేము, న్నిచ్చన్గుడిఁగట్టఁజేసి యొసఁగితి ననుచున్.

తే.గీ. అంతవారును మొదలిడి యట్టులిట్టు,
లేమొవివరించి తమకున్న యిచ్ఛఁదెలుప
యోగమునుబట్టి నాకది యొప్పికొనఁగఁ,
బుట్టనయ్యెను బుద్ధియే నిట్టులంటి. 274

ఆ. పరులదాన మెవఁడు పరిపాలనముచేసి, పరగఁజేయుదానిఫలిత మెన్నఁ
దానొనర్చినట్టి దానికిరెట్టియం, చనిరిగాదె బుధులు ఘనమిదగును.

కం. అలపరుల శ క్తిహీనులు, నెలఁతలుగావారివారి నియమితులేకా
వలయున్నృత ధార్మికు లకు, వలచియెవండైనఁ జేయ వచ్చుంగాదే?
ఆ. అతఁడుచెప్పిపోయె నర్థమందించుచుఁ, జెప్పినట్లొనర్చి మెప్పఁగనుట
కూడఁగానిపనియె పాడుసోమరితన, మేమిచేయును త్సహింతమంటి.
సీ. విన్నాఁడ వారన నన్నాఁడ నేనిట్లు
కన్నాఁడ మరునాఁడు కలపనులను
కానఁగాన విభయ మూనఁగాఁ జేసిన
వైనఁగార్యంబుపై నాస్థనుంటి
ఉన్న వన్నియుఁ జేర్చి యన్ని యెన్నిక చేసి
కొన్నియున్నారికిఁ గొననోసంగి
తక్కినవన్నియు రొక్కమ్ము నకునమ్మి
చక్కఁగా ద్రవ్యమ్ము జతపఱపఁగ
తే_గీ. తారసిల్లెదు రాశల వారిభ్రిమలు,
సోదరులద్వంద్వ యుద్ధపుఁ జోద్యములును
మాకునాప్తుల వ్యాధుల వ్యాకులములు,
ఎట్టులెవియైనఁ గార్యంబు నెట్టఁ బడియె. 278
కం. నళదేవీ నవరాత్రుల, కలపనులన్నియునుబూర్తి యైనందునఁబ
ద్దుల లెక్కను నవమినివా,రలకారొక్కములనిచ్చుప్రకరణమాయెక్
సీ. నళమహా శివరాత్రి నాఁటిపూర్వాసు దిన
మందుఁ బిచ్చయ గురునర్చనంబు
చెప్పిన చొప్పున మెప్పుగాఁ జేయించి
యానాఁడె బందరు నందలిదగు
ధర్మసత్రమ్ము మొదలగునటు లొనర్చి
సాయము వలయును పాయమునకు
రామకృష్ణయ్యతో రహిమీఱ నేఁజెప్పి
యాతఁడంతకు మున్నె నీతముగను
ఆ. ద్వాదశీవ్రతంబు బ్రాహ్మణభోజనం,
బులునుజరుపు సత్రమును వదలియుఁ

దానుగూడవాని దీననే చేయింప,
నానుమంటి నతఁడు నొప్పుకొనియె. 280

కం. గురుఁడివ్వటూరి కులజుఁడు, వరమతి వేంకటశివయ్య పదిదినములటన్
జరిపెఁబురశ్చరణంబును,నిరతమవిచ్ఛిన్న మదయి నెగడుతమనుచున్.

తే-గీ. అంత మొదలిడి యాఘాఁగు నాంతనువటి,
కొప్పికొనిరామ కృష్ణయ్య యుత్సహించి
తనదుగృహమున జరిగిన ఘనవివాహ,
ముసకుబ్రాహ్మణ భోజనములనిడెనట. 282

కం. వారిపను టూరకేసపు, డోరుపుగను నేరుపుగను నొగిఁదీరుపుగా
నేరున్న లేకయున్నను, దారికిఁదెచ్చినవిధంబుఁ దాఁగనెఁగానన్.

ఉ. నన్నును రామకృష్ణయ మనంబునఁనెక్కొను ప్రీతికల్మిచే
తన్నిరతంబు వీడక ముదంబునమాయిలు నేరవచ్చియి
చ్చన్నునుగాన వచ్చుబుధ సంతతిమేటి గృహస్థ సంఘముం
గన్నకొలంది మీఱనగు కాంక్షఘటించెను మైత్రినెమ్మదిన్. 284

సీ. ఒకమాఱురాఁగాంచు సకలశాస్త్రజ్ఞుల
వేదాంతవేత్తల వేదవిదుల
ఒకమాఱురాఁగాంచు నున్నతోద్యోగస్థు
లందువేత్త్వైగ లందుఘనుల
ఒకమాఱురాఁగాంచు నకలంకుశౌన్యాయ
వాదులబహుకళా వేదులనొగి
ఒకమాఱురాఁగాంచు నుర్వీశ బాంధవ
ప్రతతివణిగ్వర వితతినట్లె

ఆ. అర్థలాభమంద ననువారసి యెఱుంగ,
జాతకములు సూప సన్ముహూర్త
ములనెఱుంగ గ్రంథముల దిద్దఁజేసికోఁ,
దగవుతీర్పులందఁ దమినిటఁ దగ. 285

క. ఆపదకు నడ్డురమ్మని, మాపూనిన వ్యాధిమాన్ప మందిమ్మనుచున్
దోపనినయసందేహము,మాపుమనుచునడుగవచ్చుమనుజవరేణ్యుల్

ఆ. రాజకీయభాష రహిఁ బారసీహింది,
సంస్కృతాంధ్రములను జదువువారు
అనువుఁ దెలిపి బహువిధావధానములను,
జేయ నేర్పు మనుచుఁ జేరువారు. 287

ఆ. అరయ వివిధ సభల నధ్యక్షతలు పూనఁ,
బలువిశేషముల నుపన్యసింప
రమ్మటనుచుఁ గోర రహివచ్చు వారును,
గృహముఁ జేర రామకృష్ణయకను. 288

కం. వీలెటులనో కుదిరిచికొని, యాలాగేర్పడిన పనుల నన్నిటిఁ జేయం
జాలుచుఁ దూలనివిసువని, నాలక్షణము గ్రహించి నను గుణి నిలిపెన్.

ఉ. తమ్మన రామకృష్ణయకు ధర్మవిధిజ్ఞత జాగరూకతన్
సొమ్ముగడించు నేర్పునను జొక్కపు లెక్కతీర్పునన్
సమ్మతిచిక్కఁ బ్రాణమును సైతమొసంగ విరోధమేర్పడన్.
దుమ్మునుదూళిగా నెగురఁ దోలఁగ నెవ్వఁడు సాటియుద్ధరన్. 290

కం. కనితిరిబాతక మితనిది, పనివడి యేఁ జెప్పఁగొన్ని ఫలములు వినఁగా
నోనరెంగద తెలిసితిరే, ఘనుఁడీతం డగును మఱియుఁ గలవు కొఱతలున్

ఉ. ఇంతఘనుండితండయి వహించిన పూర్వపుఁ గర్మబాధచే
సుంతయు నెంచికోఁ దగని సొంతజనంబుల భీతిఁ జెందనా
చింతను బొందుచుండి తన చిత్తపుదార్ఢ్యమెఱుంగ నైననా
చెంతనె సంగి హర్షమును జెందుచునుండఁ దలంచె నెమ్మదిన్. 292

కం. ఇదియది చెప్పుచు ననుదమ,
సదనమునకుఁ గొనుచుఁ బోయి సౌజన్యంబున్
విదితంబుఁ జేయ నుభయుల,
కెదలేకంబయ్యె సఖ్య మేర్పాటయ్యెన్. 293

చ. ఇదియిటు లుండఁ బూర్వమున నేనవిచారణ నుండుపట్టునం
దొదవిన నిర్దయాళువుల యుద్ధతి నన్నపు డాక్రమించియా
పదమునుపంగ నయ్యె సులభంబుగఁ దెప్పరిలంగ రామినేఁ
గుదిరిక చెడ్డ మానసము గోడాదవింపఁగ నుంటినయ్యెడన్. 294

సీ. ఒకప్లీడ రున్మిత్రుఁ డొక్కఁడు కోరికో
వడ్డికిచ్చు తనదు వరహాతుఁగని
అప్పియనొప్పించి యాస్తికుదువకయి
యమ్మినట్లుల వ్రాయు నటులమర్చి
యిందఱుంగూడి మాయిలుసేరి యేమొకో
మాయమాటలుసెప్పి వ్రాయనైన
తప్పువ్రాతలు వ్రాసి చొప్పించి నన్నందు
నెవరిదారుల వార లేగిరంత

తే-గీ. వేలునాల్గాయె నాయప్పు వృద్ధినొంది,
మొగముతప్పించెఁ బ్లీడరు తగవుమాలి
యప్పుకొన్నాఁడు డాగె నాయప్పులతఁడు,
ఆస్తికొనిద్రవ్య మిమ్మంచు నడిగెనన్ను. 295

కం. పసువరయఁడె మాటాడెడి,
తరబడి యరయండె యంత దయమాలినవాఁ
డొరుఁడున్నె యేమెఱుంగని,
సరిక్రొత్తగఁ బనులొనర్చె సాహసియగుచున్. 296

కం. అరగాసె కాని యితరం, బరయనివానికిని దెలియ నగునే పరువున్
మరియావసునత యోగ్యత, సరసతసుగుణతయుగీర్తిసంపన్నతయున్

ఆ. అట్టితగనిపొత్తు నష్టపుకలిగించు, పూర్వకర్మఫలముఁ బులిమి బుచ్చి
పరినేమియన్న నేమగు ననికొని, పీలరయుచునున్న వేళయందు, 298

తే-గీ. రామకృష్ణయ్య యాయాస్తి క్రయ మొనర్చి,
సొమ్మొసంగెను బ్రాణము లొసెమ్మసిల్లి
తెప్పరిల్లిన యట్లయ్యెఁ జెప్పనేమి?,
జన్మముండంగ మఱతునే సాయమద్ది, 299

కం. అదికారణముగనేనా, సదయునకత్యాప్తబంధు సామ్యంబుగనై
యొదవినకార్యములొనరుప, గుదిరితినిదితగునెకాదెగుణగణనమునన్

ఆ. అతఁడుకూడ సుగుణయుతుఁ డౌటనామాట,
విశ్వసింపఁ జొచ్చె విహితమదని
మాకునున్న యైక మత్యముం దెలియనౌ,
పనులుఁగూడ నేరు పడియె నిపుడె. 301

కం. తదాత్మి మ కృష్ణయామ్బిక, భదాత్మింబదివంబుఁ జేరుప ట్టొనరగృహా
చ్ఛిద్రము లెన్నికొనకని, క్షుద్రతఁగర్మమునసుజులు నెరవేర్చిరొగిన్.

ఆ. రామకృష్ణయార్య రమణిసోదరి బిడ్డఁ,
బిన్ననాఁటనుండి పెనుప నగుట
మోహపుత్రినాఁగ ముద్దుగా నేర్పడ్డ,
పట్టిపెండ్లి చేయఁ బడియె నపుడు. 303

తే.గీ. ఎంతకాలంబుఁ బట్టియో యేరుపడ్డ,
వైరములుతీఱి బందుగు ల్చేరనైరి
అద్భుతంబుగ యత్నంబు లన్ని సాఁగె,
గొప్ప వైభవ మగునంచుఁ జెప్పికోఁగ. 304

ఆ. అట్టిపట్టునందున శుచివార్త వినంగఁ,
బడియెనతని హృదయ పటిమ మెన్నఁ
బడఁగనయ్యె హితుల ప్రాపండఁగాఁ గొని,
సర్వమెచ్చురికగ నిర్వహించె. 305

చ. వరునకుఁ గట్నమింతయని వారునుగన్నియ సొమ్ముపేరలుం
దఱచుగఁ జెప్పికోఁబడు విధంబిటనొప్పక వారియిష్టముల్
పరగడిరీతిఁ జేసికొను పక్కనె సంగెను గార్యమెల్లని
బ్బరముగ నెంతయారసిన భావములా ప్తత మీఁఱియొప్పఁగన్.306

కం. పొరబాటుగ నిసుమంతయు, విరజిమ్ముంబడఁగ లేదు వేరువిధముగా
హరియింప లేదుమెలఁకువ, తరంబడివర్ణింపవశమె తత్కార్యమునన్.

సీ. సుముహూర్తము మొదలు క్రమముగా నొకనెల
దినములయ్యెను బెండ్లి ఘనముగాను
ప్రతిదినంబు సహస్ర బంధువుల్హితజన
సంఘంబు దీనాళి సాపడిరోగి
తగువారికిని వేలు తక్కువారికి నూళ్లు
పదులుకొండఱికిని బంచఁబడెను
పట్టుపుట్టంబులుఁ గట్టుబట్టలు లెక్క-
పెట్టంబడక పంచి పెట్టఁబడెను

ఆ-వె. పండితులకు వారి పాండిత్యముం బట్టి,
తరగతులుగనీవి పరగె నార
మెడనుజందెమున్న మొడఁజిక్కె రూపాయ,
మెల్ల వారలకును గొల్లగాను. 308

కం. కడుబీదవైశ్యులఁబలతను, నడుగరఁటవివాహమాగునఁట లేమిడినం
చిడ నెంచి యర్థశతమును, వడిఁగొనితద్గృహముఁ జేరి వారికినిచ్చెన్.

చ. ఎవరు నెఱుంగకుండునటు లిచ్చెడి యీవియె శ్రేష్ఠమంచుఁదా
నెవరనవిన్న వాఁడొకడు నిచ్చనదేపొనరించు మెచ్చుగా
నవియివిచేసి డాబునకు నందఱెఱుంగు బడాయి కొప్పుకోఁ
దివురఁడు సర్వముంగనెడి దేవుఁడటంచొకశే తలంచుటన్. 310

కం. మెరమెచ్చుల దానముకొం, దఱపేక్షించెదరుఫలము తగ్గియెచిక్కు-
న్నెరబాత గుప్తదానమె,వరమనియొనరించుఫలమ వారికఁగాంచున్

చ. మురుగుల జోడులుంగ్రములు ముద్దగుకంటెలు వింతచీరెలుం
బరగెడి కండువాల్సరిగ పట్టుదుకూలము లద్దకంబునన్
మెఱసెడి పంచెలున్మఱియు మేటిబనారసు పట్టుపుట్టముల్
కరమనురక్తినిచ్చెహిత కోండ్రమఖంబిడ ముదంబుఁజెందఁగన్. 312

సీ. అలలింగ మూర్తుల నారాధ్యుల కొసంగెఁ
గృష్ణవిగ్రహములు వైష్ణవులకు
ఆర్యులకుత్తర యజ్ఞోపవీతము
ల్మాన్యులకును జప మాలికలును
విజ్ఞులకును దగు విగ్రహరాజము
ల్కాంక్షగలారికి గంగచెంబు
లనుసరించినవారి కడిగిన వస్తువు
ల్తగినవస్త్రములును దక్షిణలును

తే-గీ. చేర్చియీయంగఁ గన్నారు చెప్పికొనిరి,
వితరణంబిట్లు మూర్తిభవించెననుచు
పార్వతీదేవి పెండ్లిదౌ పావనకథ,
నైదురాత్రులఁ జదివించె హాయిగాను. 313

కం. ఊరేగవధూ వరులా, తీరౌత తైక్కి బయలు దేరెడిచోద్యం
బారమణీయ విలాసము, లేరేరోకోరఁజేసె నెడఁ దగుప్రీతిన్. 314

ఆ. అలచతుర్థులందు నన్ని తెగలవారి, కిడియెభోజనంబు లెచ్చరికగ
అంగహీనభిక్షు కావళికిచ్చెను, దండివస్త్రములును దండులములు.

కం. ఆదాన మానిదానము,
మోదముతోఁ బనులొనర్ప ముందుదు ముకుటల్
లేదన కిచ్చుట కనఁగాఁ,
గాదేయచ్చెరువు ప్రకృత ఘనమనుజు లకున్?. 316

తే-గీ. ఏమికర్మమొ తమ్మన రామకృష్ణ,
యకునుబలె పిచ్చిపుట్టిన దంటయింటి
సొమ్ముగిమ్ముదు బారాగఁ జూరఁబుచ్చి,
యిచ్చెనని పెద్దలేయనఁ జొచ్చిరంట. 317

తే-గీ. సరసులిదికని పిచ్చయ్య సద్గతికిని,
హేతువీతండ యగునని మెచ్చికొనిరి
బంధుగులు పండితులు హితుల్పట్టెలట్టు,
పొగడఁదొడఁగిరి యాతని పుణ్యమేమొ. 318

కం. వితరణము కవితగానము, నతిశూరత నేర్చికోఁగ నలవడవరయన్
జతపడుపూర్వపుసుకృతము, కతన నైన సద్గికములుగాఁదగియలరున్.

ఆ. వీరివారిఁజేరి వేసరినేర్చికో, నెరుపు పెట్టినట్టె మెఱయుఁగాక
అగ్ని నైజము లయియమరిన నరులట్టు, లలరఁజాలరెట్టిబలములున్న.

ఆ. తెల్లవాఱ లేచి తెలివికొలఁదినార్జ, నమ్మొనర్చిమిగులసొమ్ముఁగూర్చి
తానుదినకయద్దియేనికింబెట్టక, యుండువాఁడొకండు మొండివాఁడు.

ఆ. తెల్లవాఱ లేచి తెలివిచేఁగనుధర్మ, నిష్ఠఁబూని తగుప్రతిష్ఠనూని[డు
తాఁదరించియొరులఁదరియింపఁజేయుచు,నుండువాఁడొకండుదండివాఁ

ఆ. ధనముఁగూర్పవచ్చు ఘనముగాదానితో,
మదముగూడవచ్చు మైకమెచ్చు
అమరవలయుఁగాదె నైహికాముష్మిక,
సుఖముఁ గూర్చుధర్మ సుగుణమొకటి. 323

ఆ. వ్యయమొనర్పవచ్చు వారకాంతాదుల,
ఘనవిలాసములన్ను మినుకవచ్చు
పాత్రమెఱిఁగి యొసఁగు భవ్యగుణంబొండు,
చిక్కఁగానిరాదు చొక్కపుగతి. 324

ఆ. ధనముకలిగికలిగిధర్మగుణంబును, బాత్రమెఱిఁగియొసఁగిపావనులయి
వన్నెఁగన్నవారుమిన్నగానుండరు, వారికథలు జన్మతారకములు. 325

ఆ. ఇట్టిధర్మరతుల కేనాస్తవహించి, యుండియనుభవించుచుండియన్ని
శాశ్వతమగుకీర్తిజగమునవీరికి, వెలయఁజేయనారు విధియకాదె?

ఆ. కవినిసేనునాదు ఘనహితుల్వీరలు, ధర్మరతులు నేనొ ధర్మహితుఁడ
ధనముకొల్లవెట్టి దానముల్సేయంగ, వర్ణనంబొనర్చి వన్నె యిడుదు.

ఆ. నాదుహితులవన్నె నావన్నెగానెన్ని, కొలుకూడనాకు మేలెకాదె?
ధనికుఁడిద్దికన్న ధార్మికుండగునన్న, నింతకన్న జగతి కేదిసుగతి? 328

తే-గీ. చరితమీయది ధర్మార్థ భరితమగుటఁ,
జదివినను విన్న నెడఁదలు కుదిరికపడి
ధార్మికతదాన సౌజన్య తారకమును,
గలుగునందుఁ దధాస్తంచుఁ బలుకుఁడీరు. 329

కం. రాజద్విపుల జగజ్జన, నీజనకులు మీకునిట్టి నిర్మల చరితల్
తాజెప్పక వినెమక్కువ, తోఁజూ చెదరనుచునమ్మి దుగ్ధనులారా!

తే-గీ. పార్వతీశ్వరులార మీ పాదభక్తి
మహిఁజతుర్విధ కవితా సమర్థుఁడ నయి
కవితచాతురిబహు విధకావ్యములను,
గానఁబఱచితి నిప్డును గనుఁడొకింత. 331

రథ బంధ సీ స ము.

శ్రీలోకపతిమాన్య శ్రీపతి సాయకా నిగమాశ్వ భూరథ నగపచాప
పురహరనగధీర భోగిరాట్చారుకంకణసురేంద్రశుక కామదమన
షోడశస్వచ్ఛాంశు శుభ్రదేహాకృష్ణ కంధరాసత్తపో ఘనలలాట
నేత్రకృష్ణప్రియ నిర్వ్యాజమత్తేభ హారిరాక్షసనాశ యక్షపాప్త

తే. కష్టమెల్లఁబాపి ఘనమైన గుటివిద్య, నాస్థకెచ్చరికగనాప్తతన్ను
రాలయంపుహాయినందుకోబాగైన, యనువుమాకొసంగనౌనుబాడి.

కందగీత గర్భిత చంపకమాల.

చ. శివనగరేశ్వరా మహిత శ్రీనగనాయక మాధవాప్తనా
కవిభుసుతాహరా సతత కాంచనభూధర చాపదేవబాం
ధవనిగమాంచితా వరద దాపఁగనేల భవద్ధితుండభై
రవజనకాననుం గరుణ రక్షణచేయుము కన్యకాపతీ. 333

కం. నగరేశ్వరామహితశ్రీ, నగనాయకమాధనాప్త నాకవిభునుతా
నిగమాంచితా వరదదా, పఁగసేలభవద్ధితుండ భైరవజనకా.

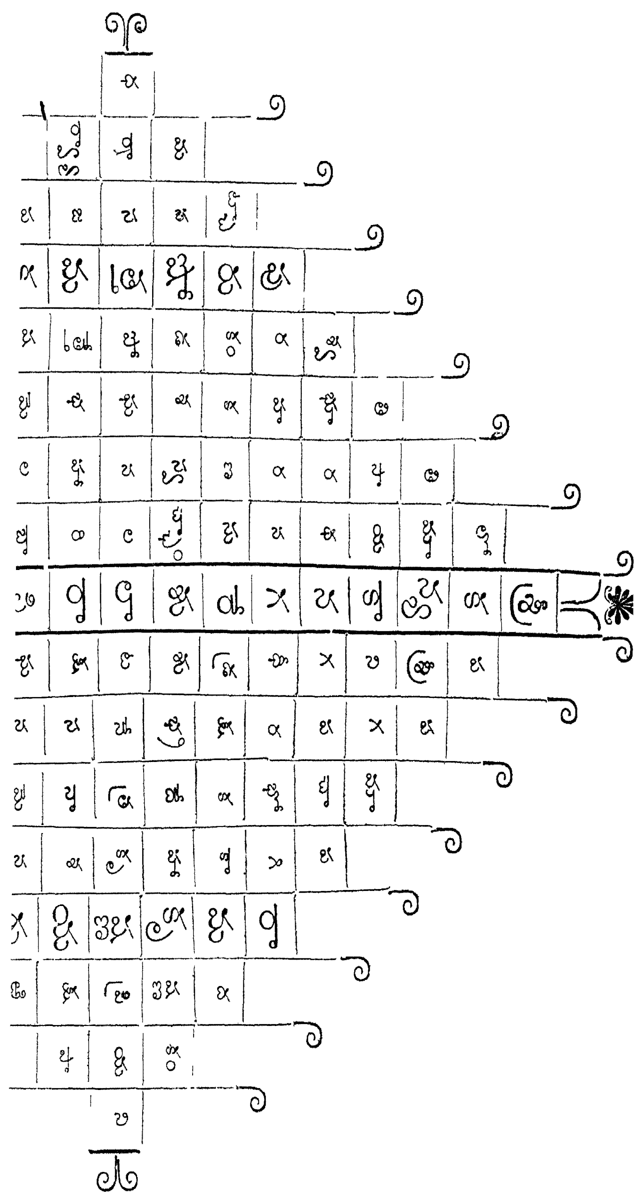
తే. మహితశ్రీనగనాయక మాధవాప్త, సతతకాంచనభూధర చాపదేవ
వరదదా పఁగనేల భవద్ధితుండఁ, గరుణరక్షణచేయుము కన్యకాప.

ఇది సరస చతుర్విధ కవితా సామ్రాజ్య ధురంధర
నాదెళ్ల పురుషోత్తమకవి వరప్రణీతంబగు
ధార్మికోల్లాసిని
సంపూర్ణము.

ప్త	క	ష్ట	మె	ల్ల	బా	పి	ఘు	న	మై	న	గు	ఱి
	వి	ద్య	నా	స్థ	క	చ్చ	రి	క	గ	నా	ప్ర	
		త	న్న	రా	ల	యం	పు	హా	యి	నం		
			దు	కో	బా	గ్రై	న	య	ను			
				ప్రు	మా	కొ	సం	గ				
					నా	ను	బా					
						డి						

ఒకవైపు నాలవబారున 'పురుషోత్తమకవి' యనియు మఱువైపు నాలవబారున 'రామకృష్ణయగుప్త' యనియు నడిమిబారున '(శ్రీ) కన్యకానగరేశులారా! పిచ్చయంగ్రైకొనుడి' యనియు ఇందేరుపడి యున్నవి.

మరణశాసనము.

శ్రీన 1915 సం॥ ది 6 మార్చికి సరి యయిన ఆనందనామ సం॥ ఫాల్గుణ బ ౧౧ స్థిరవారము తారీఖున కృష్ణాడిస్ట్రిక్టు రిజిస్ట్రారు వారియిలాకా బాదరు చమ్మనగిరిపేట కాపురస్థులు వైశ్యులు వర్తకము వగైరా వృత్తివంతులు లేటు తమ్మన నరసింహముగారి కుమారుడు సుమారు 20 సంవత్సరముల వయస్సుగల పిచ్చయ్య అనే నేను మంచి తెలివితోను జ్ఞానముతోను వ్యక్తితోను వ్రాయించిన విల్ అనే మరణశాసనము.

మా తండ్రిగారయిన లేటు తమ్మన నరసింహముగారు వారిసోదరులతో సుమారు 7 సంవత్సరముల క్రిందట విభాగములు అయి వేరుగా ఉంటూ యెవరిభాగ లబ్ధము అయిన ఆస్తులకు వారు అవిచ్ఛిన్నముగా హక్కు-భుక్తములు కలిగి అనుభవిస్తూ కాలంచేసినారు.

2. మా తండ్రిగారికి నేనున్ను వేంకటసుబ్రహ్మణ్యం అనే పేరుగల మైనరు కుమారుడున్ను ఉన్నాము. సదరు వేంకటసుబ్రహ్మణ్యమనేచిన్నవానిని మా తండ్రిగారు సజీవులయి యుండగానే మా తండ్రిగారికి విభక్తసోదరుడున్ను నాకు పినతండ్రిన్ని అయిన లేటు వీరభద్రుడుగారికి యథాశాస్త్రీయముగా దత్తత యిచ్చినందున ఆ కుటుంబమునకు ఆ చిన్నవాడు కర్తఅయి యున్నాడు.

3. నాకు జనకతల్లిన్ని నా తండ్రిగారికి ప్రథమ భార్యయున్ను అయిన లేటు నాగరత్నమ్మగారు నా తండ్రిగారు సజీవులయియుండుగానె కాలంచేసినందున తిరిగి సత్యప్రసన్నన రేశ్వరాంబ అనే ఆమెను వివాహమాడినారు ఆమెకు పుత్రపుత్రికా సంతాన మేమియు లేదు ఆమె సజీవురాలయి యున్నది.

4. నా తండ్రిగారు కాలంచేసే సరికి నేను మైనారిటీలో ఉండడము వల్ల నా తండ్రిగారి తాలూకు నాకు హక్కు-గల నా తాలూకు ఆస్తిని నా పినతండ్రి అయిన తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు మా నాయనగారు చేసిన యేర్పాటు ప్రకారము వశపఱచుకొని కమాయిషచూస్తూ వ్యవ

హరించినారు. అట్టియావదాస్తిని నాకుమైనారిటీ వదలి నేను మేజరును అయిన వెంటనే సదరు రామకృష్ణయ్యగారి వద్దనుంచి నేను ఒప్పగించుకొని నేను స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించుకొంటూ వున్నాను.

5. నా పినతండ్రి అయిన లేటు వీరభద్రుడుగారు నా తమ్ముడయిన వేంకటసుబ్రహ్మణ్యమునే యతనిని దత్తతచేసికొనేసరికి సదరు వీరభద్రుడుగారు చనిపోయినందున ఆయనచేసిన యేర్పాటు ప్రకారము ఆయనదత్తతకుమారుడు మైనరు వెంకటసుబ్రహ్మణ్యము ఆస్తికి ఆచిన్నవానికి జనకతండ్రియయిన నరసింహముగారు గార్డియనుగా ఏర్పడి వ్యవహరిస్తూ సదరుమైనరు ఆస్తిని మా తండ్రి లెక్కలలో జమకట్టినందున సదరుసొమ్మును మాతండ్రిగారు చేసిన యేర్పాటు ప్రకారము నాలెక్కలలోనుంచి మినహాయించి నా పినతండ్రి అయిన రామకృష్ణయ్యగారి పరంగా ఇవ్వబడినది. ఆ మైనరుయందు సదరు రామకృష్ణయ్యగారికి వుండే ప్రేమాతిశయముచేత సదరు మైనరు ఆస్తికి రామకృష్ణయ్యగారు గార్డియనుగా వుండి కాపాడుతూవున్నారు. ముందు ఆ చిన్నవానికి మైనారిటీ వదలేవరకు సదరు మైనరు ఆస్తిని సదరు రామకృష్ణయ్యగారే కాపాడుతారు గనుక సదరు మైనరు ఆస్తివిషయములో నేను చేయవలసిన యేర్పాటు ఏమిన్ని లేదు.

6. నా భార్యఅయిన వేంకటసత్యనాగరత్నముయందు నాకుమగ చిన్నవాడు ఇప్పటికి సుమారు 3 నెలల క్రిందట జననమై జననమైనరోజుననే మృతిపొందినాడు ఆ మరురోజుననే నాభార్యకాలంచేసినది. గనుక ఇప్పటికి నాకు భార్యగాని పుత్రపుత్రికా సంతానముగాని యేమియు లేదు.

7. నాకు దిగువ షెడ్యూలులో వుదహరించిన స్థిరచరరూపకమయిన ఆస్తులు వుండివున్నవి. ఈ ఆస్తులుయావత్తు నా యిష్టానుసారం స్వేచ్ఛగా దానాధమన విక్రయార్హ్యముగా నేను వినియోగపరుచుకోదగిన నాస్వంతఆస్తులు అయివున్నవి. ఈ ఆస్తులయందు ఇతరు లెవరికిని ఏవిధమయిన హక్కుభాధ్యత స్వాతంత్ర్యములు లేశమున్ను లేవు. ఈ ఆస్తివిషయమయి యిదివరకు ఎవరికిని ఏవిధముగాను వుయిల్ చేసి యుండలేదు. నేను లోకులకు తీర్చవలసిన ఋణములులేవు. మా తండ్రులు

పంపిణీచేసుకొనే సమయములో జాయంటునవుంచుటకు ఏర్పఱచుకొన్న బాపతు రూ. 3212-8-0 డిపాజిటుగా నాలెక్కలో నిల్వవుంచబడియున్నది. సదరుపైకము మా తండ్రులయొక్క కుటుంబము వారి అందరి యిష్టప్రకారము వినియోగ పడవలసినదయివున్నది. లేక పంపిణీచేసుకునే యెడల యిందులో నాఅయిదవవంతుకు రాబడేమొత్తము నాయెస్టేటుకే చెందవలసియున్నది.

8. నాకు షుమారు 3 నెలల క్రిందట నంజుజాడ్యము ఏర్పడి సదరు వ్యాధితో చాలబాధపడుతూ నీరసస్థితిలోవుండి యేవేళకు మరణము తటస్థపడునో అనుభీతితోవున్నాను. అందువల్ల నాకువున్న నాతాలూకు యావదాస్తి విషయమయినా అనంతరమందు జరుగవలసిన యేర్పాట్లను గురించి నేను మంచిచెడ్డలు స్వయముగా తెలుసుకోతగిన జ్ఞానముతోను తెలివి తేటలతోను వ్యక్తితోను వుండగానే తగినయేర్పాట్లు చేయడము యుక్తమనియెంచి యీదిగువ వ్రాయించిన యేర్పాట్లు చాయడమైనది.

9. నాకువుండుకున్న స్థిరచరాస్తుల వివరము.

రూ. 4369-13-0 (1) బందరు గొడుగుపేటలో వున్నటు వంటిన్ని లేటు కురుచేటి వేంకటరత్నముగారి తాలూకు నేను కోర్టువేలములో కొనిపించి నటువంటిన్ని మ్యూనిసిపల్ నెం రు పెంకుటి భవంతిన్ని ఈ యిల్లుమరమ్మతు నిమిత్తం తెప్పించిన సిమెంటు పీపాలు 10 సహా.

1650-3-0 (2) బందరు రాబర్టుసన్‌పేటలో వున్నటువంటిన్ని దారా వీరభద్రుడుగారి వద్దను నేను కొన్నటువంటిన్ని పెంకుటికొట్టు.

500-0-0 (3) బెజవాడ త్రిపురసుందరీకాటన్ ప్రెస్ అండుకోలో వుండే షేర్లు 2.

200-0-0(4)ఏలూరుకృష్ణాజ్యూటుఅండుకాటన్ మిల్లులోనినా షేర్లు2.

6720-0-0

రూ 50000-0-0 (5) నాతాలూకు చిఠ్ఠా ఆవర్జాలనుబట్టి నాకురావలసిన బాకీలుగాని నిల్వ పైకముగాని షుమారు యాభైవేల రూపాయలు.

ఈ ఆస్తి నాకు కలిగివున్నది. 7 వ పేరాలో కనపరచిన డిపాజిట్లు పైకం కూడ సదరు మొత్తములోనే చేరియున్నది.

10. ఈ ఆస్తియావత్తు నాస్వాధీనాను భవములోనేవున్నది. ఈ ఆస్తిని కాపాడి వృద్ధిచేయుటకుగాని నేను దిగువ వ్రాయించిన యేర్పాట్ల ప్రకారం వినియోగ పరచుటకుగాని నాకు ముఖ్యబంధువులయిన,

1. నా పినతండ్రి తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారు
2. డిటో తమ్మన గోపాలంగారు
3. డిటో తమ్మన లక్ష్మీకాంతయ్యగారు
4. డిటో తమ్మన సుబ్బారావుగారు
5. — పులివర్తి వెంకటపరదేశయ్యగారు

వీరు అయిదుగురిని ఎగ్జిక్యూటర్లనుగా ఏర్పర్చడమయినది. గనుక నా తదనంతరం వెంటనే యీ యావదాస్తులను సదరు ఎగ్జిక్యూటర్లు వశపర్చుకొని యీదిగువ వుదహరించిన యేర్పాట్లప్రకారం నెరవేర్చవలసినది. యీ ఆస్తులు సదరు ఎగ్జిక్యూటర్లలో మొదటి వారయిన తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారి వశమందు ఇదివరకే వుండివున్నది. ముందున్నవారి వశముందే వుంచుకొని నేనుచేసిన యేర్పాట్లప్రకారము అమలుజరుపవలసివచ్చినప్పుడు మిగతా నలుగురితో సంప్రతించి మెజార్టీ వారి అభిప్రాయము ననుసరించి అమలు నెరవేర్చవలసినది. అట్లా నెరవేర్చే విషయములో ఏవిధమయిన ఆక్షేపణలు వుండనేరవు.

11. ఇతర గ్రామాదులలో జరుగవలసిన పనుల విషయములో నేమి బందరులో జరుగవలసిన పనులవిషయములో నేమి యెవరికి వీలయినపనులువారు రామకృష్ణయ్య గోపాలంగార్ల యిష్టంమీాద జరిగించవలసినది.

12. ఈ యేర్పాటులను నెరవేర్చడమువిషయములలో అయిదుగురు ఎగ్జిక్యూటర్లు ఏకకాలమందు సమకూడనియెడల ముగ్గురికి తక్కువ లేకుండ ఏకీభవించి పనులు నెరవేర్చవచ్చును. ఇందులో ఏ యెగ్జిక్యూటరయినా ఖాళీ అయినయెడల మిగతా వారికి అనుకూలమనితోచే మరివకరిని అప్పాయింటుమెంటు చేసుకోవచ్చును. ఏయెగ్జికూటరయినా అక్రమంజరిగించినట్టు మిగతా నలుగురికి తోచినయెడలగాని యెగ్జిక్యూటరుగా వుండుటకు

మధ్యకాలములో యెవరికయినా యిష్టములేకపోయినయెడలగాని అట్టి ఎగ్జిక్యూటరును తగ్గించి మిగతా వారి యిష్టప్రకారము మరివకరిని నియమించవచ్చును.

13. ఈ యెగ్జిక్యూటర్లు ఈవుయిల్లో వ్రాసినపనులు నెరవేర్చే విషయములో దావాలుచేయుటకు బాకీలువసూలుచేయుటకుగాని పవరాఫ్ అట్టర్నీలిచ్చుటకుగాని, దస్తావేజులు వ్రాయుటకుగాని, వ్రాయించుకొనుటకుగాని రిజస్టర్లుచేయుటకుగాని యిందులో వ్రాసినవిగాక యింకాన్నేమయినా మిగిలేయెడల ఖర్చుపెట్టుటకుగాని, బాకీలు ఫయిసలుచేసుకొనే విషయములో తీసివేయవలసి వచ్చునప్పుడుగాని సర్వ స్వాతంత్ర్యములున్ను సదరు ఎగ్జిక్యూటర్లకు గలిగియుండవలసినది. బాకీలువసూలుచేసే విషయములోనున్ను దావాలువారంటు అమళ్లు జరిగించవలసి వచ్చినప్పుడున్ను అధికారముముఖ్యముగా రామకృష్ణయ్య గోపాలంగార్లయందుగాని వారుపుభయులలో ప్రత్యేకం యెవరియందైనాగాని వుంచవలసినది. నాఅనంతరమందు జరిగించే యావత్తుకమాయిషుకు క్రమమయిన లెక్క వుంచవలసినది. చరాస్తులు విక్రయించడం విషయంలో యెగ్జిక్యూటర్లకు అధికారముకలిగి యుండవలసినది.

14. స్వాతాల్కూ ఆస్తివిషయమై చేసినయేర్పాట్లప్రకారముజరిగించుటకు ధర్మకార్యములు నెరవేర్చేవిషయములలో అప్పటిస్థితులను బట్టి యీవుయిల్లోవ్రాసిన సంగతులను మార్పులు చేయవలసి వచ్చేయెడల యెక్సికూ్యటర్లు అయిదుగురు ఆలోచించి అయిదుగురికి మార్చవలసివుంటుందని యేకాభిప్రాయం కలిగే యెడల వారి యిష్టప్రకారము జరిగించవచ్చును. నేనువ్రాసినదానికంటె హెచ్చుఖర్చు పెట్టుటకుగాని, తక్కువ ఖర్చుపెట్టుటకు గాని అట్టి స్వతంత్రం యెక్సికూ్యటర్లలో మెజార్టీ వారికి అధికారముకలిగి వుండవలసినది. నాతాలూకు ఆస్తివిషయమయి చేసిన యేర్పాట్ల వివరము.

(I) రూ 600-0-0 వకటో అయిటం గొడుగు పేటలోని యిల్లు సత్రంకింద వుపయోగపర్చుటకు నిర్ణయించినాను గనుక అందు

లోఉన్న సిమెంటుపీపాలుకాక యింకా ఆరువందల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి అవసరమైన మరమ్మతులు చేయించవలసినది.

(2) 5001 - 0 - 0 సదరు సత్రముకు ప్రతినిత్యము ముగ్గురు బ్రాహ్మణులకు భోజనముపెట్టించుటకుగాను ఫండునిమిత్తము అయిదువేల వక్కరూపాయ వుంచవలసినది. ఈ సొమ్ముపైన వచ్చేవడ్డి పుచ్చుకుంటూ ఆ ఆదాయంవల్ల సత్రం ఖర్చుజరపవలసినది.

(3) రెండవ అయిటం రాబర్టుసన్ పేటలోని కొట్టుగోసం రక్షణ నిమిత్తం వుపయోగపరచుటకు నిర్ణయించినాను గనుక ఆకొట్టువల్ల వచ్చే ఆదాయంలో పన్నులు మరమ్మతులు వగైరాలుపోగా మిగిలిన సొమ్ముతో గోవులకు మేతవేయించుటకు ఖర్చుపెట్టవలసినది.

(4) 10002 - 0 - 0 మద్దిపట్ల గ్రామములో చెర్వువద్దనునాపేరుమీద శివాలయము కట్టించుటకు 5001 - 0 - 0 కట్టుబడికి ప్రతిష్ఠవగయిరాలకు ఖర్చుపెట్టవలసినది. అయిదువేల వక్కరూపాయలు. 5001 - 0 - 0 ఈ శివాలయంకు ప్రతినిత్యం నిత్యనైవేద్యదీపారాధనలకు ఉత్సవములకు ఫండుని॥ యేర్పరచినది అయిదువేల వక్కరూపాయమీద వచ్చేవడ్డీ ఖర్చుపెట్టుతూ వుండవలసినది.

(5) 5001 - 0 - 0 కంచా కోడూరుగ్రామంలో వున్న విష్ణ్వాలయం మరమ్మతు ప్రతిష్ఠవగయిరాలకు ఖర్చుపెట్టుటకు ఏర్పరచినది అయిదువేల వక్కరూపాయ.

(6) 2002 - 0 - 0 మద్దిపట్లగ్రామంలో శివాలయ సమీపములో బాటసారులు నివసించుటకు వుపయోగ పడుటకున్ను నాపేరుమీద యిస్కూలు స్థాపించుటకున్ను 1001 - 0 - 0 కట్టడము నిమిత్తము ఖర్చు పెట్టవలసినది. 1001 - 0 - 0 ఇందుకు ఫండు నిమిత్తం యేర్పరచినది. వెరసి రెండువేలరెండురూపాయలు.

(7) 1001 - 0 - 0 మద్దిపట్ల గ్రామములో మాతాలూకుధర్మచెరువుకు మెట్లుకట్టించుటకు ఖర్చుపెట్టవలసినది పదివందలవక్కరూపాయ.

(8) 101 - 0 - 0 బందరు సక్కిల్లిపేటలో శ్రీవేణుగోపాలస్వామివారి ఆలయంలో దీపారాధన మామూలుతాలూకు శాశ్వతముగా

జరుపగలందులకు ఫండు నిమిత్తం యేర్పరచినది. నూటవక్క రూపాయలు, ఈ అసలు ఉంచి ఇందుపైన వచ్చేవడ్డీమాత్రంపైన వ్రాసిన దీపారాధనకు ఖర్చుపెట్టుతూ వుండవలసినది.

(9) 216 - 0 - 0 పమిడిముక్కల అగ్రహారము కాపురస్తులు మా అయ్యవార్లంగారికి బంగారపు లింగకాయచేయించి యిచ్చుటకున్ను దంపతులకు పట్టు పీతాంబరముల నిమిత్తమున్ను 100-0-0 నూరు రూపాయలు. 116 - 0 - 0 వారికి బహుమతిగా ఇయ్యవలసినది. వెరశి రెండువందల పదహారు రూపాయలు.

(10) 501 - 0 - 0 మా పురోహితులు కాశిభట్ల సుబ్బయ్యగారికి పుత్రపౌత్రపారంపర్యందానాదమన విక్రయార్హత లేకుండా ఆదాను అనుభవించుట కొరకుభూమికొని యిచ్చుటకుఖర్చుపెట్టేనిమిత్తం అయిదువందల వక్క రూపాయలు.

(11) 2000 - 0 - 0 నామారుడుతల్లి సత్యప్రసన్న రేశ్వరాంబగారికి స్వతంత్రాధికారముతో యివ్వవలసినది రెండు వేలరూపాయీలు.

(12) 5000 - 0 - 0 ఆమె మనోవర్తినిమిత్తం నెల 1కి రు 25. చొప్పున యివ్వగలందులకు ఫండునిమత్తము ఆమె యావజ్జీవ పర్యంతరం యివ్వగలందులకుఫండుగావుండవలసినది ఐదు వేలరూపాయీలు.

(13) 500 - 0 - 0 లేటు నాపెత్తండ్రి పిచ్చయ్యగారి భార్యనాగరత్తమ్మగారికి అయిదువందలరూపాయలు.

(14) 1000 - 0 - 0 నాపెత్తండ్రి వెంకటచలం గారి భార్యా పిల్లలకు చెంద గలందులకు వెంకటచలం గారి పరంగా యివ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయిలు.

(15) 1000 - 0 - 0 నాపినతండ్రి గోపాలంగారి భార్యా పిల్లలకు చెంద గలందులకు ఆయన పరంగాయివ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయిలు.

(16) 2000 - 0 - 0 నాజనక సోదరుడు వెంకట సుబ్రహ్మణ్యాం మైనరు కుటుంబమునకు:— 1500 - 0 - 0 వెంకట సుబ్రహ్మణ్యాంకు 300 - 0 - 0 యీయనతల్లి లక్ష్మీనరసమ్మగారికి

200 - 0 - 0 యీమె అక్క మా జేటి చంద్రయ్యగారి భార్య వెరసి రెండువేల రూపాయిలు.

(17) 1000 - 0 - 0 నాపినతండ్రి తమ్మన రామకృష్ణయ్యగారి కుటుం ముసకు ఆయనపరంగా యివ్వవలసినది వెయ్యిరూపాయిలు.

(18) 500 - 0 - 0 మానాయన సమ్మభద్రమ్మగారికి యావజ్జీవ పర్యం రం నెల 1కి నూటికి రు 0-8-0 చొప్పున వడ్డీ యిచ్చుటకు ఫండు నిమిత్తం అయిదువందలరూపాయలు.

(19) 1000 - 0 - 0 మాఅమ్మమ్మ వుడత్తు కన్నయ్యగారి భార్య మీ నమ్మగారికి వెయ్యిరూపాయీలు.

(20) 100 - 0 - 0 మొండూరి చలమయ్యగారికి నూరురూపాయిలు.

(21) 500 - 0 - 0 మద్దిపట్ల కాపురస్థులు తమ్మన లక్ష్మీకాంతయ్యగారి కుమారుని వివాహం నిమిత్తంవారికి యివ్వవలసినది 400 - 0 - 0 నాల్గు వందలరూపాయలు వారి తమ్ముడు లేటుతమ్మన శ్రీరా ములుగారి భార్య వెంకటరత్తమ్మ గారికి 100 - 0 - 0 నూరు రూపాయిలు. వెరసి అయిదువందల రూపాయిలు.

(22) 800 - 0 - 0 తమ్మన వీరేశలింగంగారి కొమారుడు సుబ్బారావు గారి కుటుంబమునకు 500 - 0 - 0 సుబ్బారావుగారి కుమార్తె వివాహమునకు ఆయన పరంగా ఇవ్వవలసినది అయిదు వందల రూపాయిలు. 200 - 0 - 0 యీయన తమ్ముడుతమ్మనచినలక్ష్మీ కాంతంగారికి రెండువందలు 100 - 0 - 0 యీయన తల్లి దుర్గాం బగారికి నూరురూపాయిలు. వెరశి యెనిమిదివందల రూపాయిలు.

(23) 200 - 0 - 0 ఆత్మూరి నాగయ్యగారి భార్య వెంకటరత్నమ్మగారికి రెండు వందలరూపాయిలు.

(24) 100 - 0 - 0 వరదా బ్రహ్మానందంగారి భార్యా బాపనమ్మగారికి నూరురూపాయిలు.

(25) 200 - 0 - 0 ఘంటసాల పెదవీరభద్రుడుగారి కొమారుడు నారా యణమూర్తిగారికి రెండువందలు.

(26) 100 - 0 - 0 తమ్మన రంగయ్యగారి భార్య రంగనాయకమ్మగారికి నూరురూపాయలు.

(27) 200 - 0 - 0 ఘంటసాల చిన వీరభద్రుడు గారి కుటుంబమునకు గాను వారి పరంగాయివ్వవలసినది రెండువందల రూపాయిలు.

(28) 100 - 0 - 0 కొత్త పున్నయ్యగారి భార్య మాణిక్యమ్మ గారికి నూరురూపాయిలు.

(29) 100 - 0 - 0 మాటూరి ఆదెమ్మగారికి నూరురూపాయిలు.

(30) 50 - 0 - 0 ఘంటసాల భద్రయ్యగారికి యాభైరూపాయిలు.

(31) 300 - 0 - 0 నాతాలూరుకు లెక్కపనిచూస్తూవున్న చందలూరి వెంకటసుబ్బారావుగారికి మూడువందలరూపాయిలు.

(32) 100 - 0 - 0 పొట్లూరి వెంకటరామానుజయ్య గారికి నూరురూపాయిలు.

(33) 100 - 0 - 0 తోట వీరయ్య వివాహము నిమిత్తం నూరురూపాయిలు.

(34) 50 - 0 - 0 మాటూరి శ్రీరాములు గారికి యాభైరూపాయలు.

(35) 75 - 0 - 0 తాతా కనకయ్యగారికి డెబ్బదిఅయిదురూపాయలు.

(36) 75 - 0 - 0 అల్లూరి వెంకటరత్నముగారికి డెబ్బది అయిదు రూపాయిలు.

(37) 100 - 0 - 0 యిమ్మడి వెంకట సూర్యనారాయణ గారి తల్లికి నూరురూపాయిలు.

(38) 75 - 0 - 0 పేరూరు సుబ్బయ్యగారికిడెబ్బదిఅయిదురూపాయలు

(39) 200 - 0 - 0 పులివర్తి పుల్లయ్యగారి వివాహం నిమిత్తం రెండు వందల రూపాయిలు.

(40) 1000 - 0 - 0 నావుత్తరక్రియలకు వెయ్యి రూపాయలు ఖర్చుపెట్టవలసినది.

(41) 500 - 0 - 0 నాకు ప్రతిసంవత్సరం జరగవలసిన ఆబ్దీకములకు ఆదాయుపయోగపరుచుటకు ఫండునిమిత్తం అయిదువందల రూపాయిలు.

(42) 50 - 0 - 0 నంగేగడ్డ వెంకటస్వామిగాడికి యాభైరూపాయిలు.

(43) 50 - 0 - 0 రాటాకలి సుబ్బికాడికి యాభైరూపాయిలు.

(44) 1000 - 0 - 0 పులివర్తి వెంకటపరదేశయ్యగారిభార్య సుబ్బమ్మ గారికి వెయ్యిరూపాయిలు.

44550 - 0 - 0 వెరశి.

యిందులో 2, 4, 6, 8, 12, 18, 41 అయిటముల సొమ్ము ఫండు గాయుండవలసినది. గనుక అవి తమ్మిన రామకృష్ణయ్యగారివద్దను నె 1 కి నూటికి రుప్క 0 - 8 - 0 చొప్పున సాలుసరి కాంపొండు వడ్డీకివుంచి ఆవడ్డీ పుచ్చుకొని పైన వ్రాశినప్రకారం జరిగించవలసినది. యెక్సికూ్యటర్లకు అనుకూలమయిన భూవసతులు కుదిరినప్పుడు అసలుసొమ్ము ఆయనవద్ద పుచ్చుకొని భూములుకొని అందుపైన వచ్చే ఆదాపైన వ్రాశిన ప్రకారం ఖర్చుపెట్టవలసినది. సదరు పైకం తమ్మిన రామకృష్ణయ్యగారు తనవద్ద వుంచుకోననే యెడలగాని అక్కడతీసికొని యితరత్రాయివ్వడం యుక్తమని యెక్సికూ్యటర్లు మెజార్టీవారికి తోచినప్పుడుగాని ఆపైకముఅక్కడ నుంచి తొలగించి యెక్సికూ్యటర్లకు అనుకూలమయినచోట బదుల్లు యివ్వవచ్చును.

15. మా మారుమతల్లి తమ్మిన సత్యప్రసన్న నరేశ్వరాంబ గారికిన్ని తమ్మిన భద్రమ్మగారికిన్ని మనోవర్తి నిమిత్తం యేర్పరచినఫండుపయికం వారి అనంతరం సత్రమునకున్ను, శివాలయమునకున్ను ఆపయికంమీద వచ్చేఆదాయం వుపయోగపర్చవలసినది.

16. సత్రముకున్ను, శివాలయముకున్ను, విష్ణ్వాలయం వగైరాలకున్ను కావలసినపనులుమూడుసంవత్సరములలోపూర్తిచాయవలసినది.

7. నాభార్యాతాలూకుషుమారుమూడు వేలరూపాయలుకిమ్మతుగల వెండిబంగారపువస్తువులు నాభార్యాతల్లి అయిన పులివర్తివెంకటపరదేశయ్యగారి భార్య వెంకటసుబ్బమ్మగారి వద్దను ఉన్నవి. అందులో భంగారపు గాజులు నాలుగున్నూ, పుదుచ్చేరీ గుల్లగొలుసులున్నూ, నామరదలు తమ్మినపార్వతమ్మకున్నుకంటెమామేనత్త సదరు సుబ్బమ్మగారికిన్ని

తతిమ్మావస్తువులు ఆమెకొమార్తెల వివాహంనిమిత్తం చెందగలందుల కున్ను యేర్పర్చడమయినది. నాతాలూకు వస్తువులలో పదకంనాజనక సోదరుడు వెంకట సుబ్రహ్మణ్యమునకున్ను చెందవలశ్నిది.

18. గృహోపకరణములు వగైరాసామానులు నాసవతి తల్లి గారికి కావలసినవిమాత్రం వారికి యిచ్చి మిగతాగృహోపకరణములు యినపపెట్టె వగయిరాలు నాయెస్టేటు క్రిందనే చేర్చవలసినది సదరు వుయిలులోపైన 9 పేరాలో కనపర్చిన 3,4 అయిటములు పేర్లు యెస్టేటుకే చెందవలశినది.

19. సదరు యస్టేటు యావత్తున్ను, యెక్సికూట్యాటర్లలో మొదటి వారయ్ని రామకృష్ణయ్యగారి స్వాధీనమందుంచుటకు పైన వ్రాయబడి యున్నది. అయితే యేహేతువచేతనయినా యెక్సికూటర్లకు భిన్నాభి ప్రాయములు కలిగేయెడలమెజార్టీ వారియిష్టప్రకారం జరిగించవలసినది.

20. నాయస్టేటుకు రావలశ్ని పయికం వెంటనే వసూలుచేయిస్తూ పారు బాకీలుపోను వసూలు అయినమొత్తంలోధర్మకార్యములునిమిత్తం వ్రాశ్ని సొమ్ము ముందుతీసి మిగిలిన సొమ్ములో లెగసీలకుపైన యేర్పర చిన మొత్తములు వడ్డీలేకుండా యెవరివి వారికిగాని వారి వారసులకు గాని సంవత్సరమునాటికి యివ్వవలసినది. లెగసీలకు యివ్వవలసిన మొత్తములకు తక్కువ సొమ్మువుండే యడల ఆసొమ్మునుబట్టి దామాషా ప్రకారము యివ్వవలశినది. యిందులో ముందుయివ్వడం ముఖ్యమని యెక్సికూటర్లకు తోచేయడల వారి యిష్టప్రకారం జరిగించ వచ్చును. యిది నామనస్ఫూర్తిగా మంచి తెలివితోను జ్ఞానముతోను వ్యక్తితోను వ్రాయించ్ని వుయిలు అనే మరణశాసనము. తమ్మనపిచ్చయ్య

యిందుకు సాక్షులు. ఘంటసాల చ్ని వీరభద్రుడువ్రాలు.

షేఖ్ ఇమామ్

తాతా కనకయ్య వ్రాలు.

తమ్మన గోపాలం వ్రాలు.

తమ్మన పిచ్చయ్య బ్రదర్ రామకృష్ణయ్య వ్రాలు.

దీ. సీతారామాచార్యులు వ్రాలు.

వుడక్తు సుబ్రహ్మణ్యంగారి చెర్వువద్ద దోరడ్ల వేంకటరత్నంగారు వగయిరాలు కట్టించే శివాలయముకు ప్రతిష్ఠకు నాతాలూకు వస్తువులు వగయిరా చరాస్తి అమ్మకంలోనుంచి ర్పు 200-0-0 రెండువందల రూపాయీలు ప్రతిష్టకాలమందు యివ్వవలశినది.

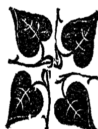
Thammana Pitchayya

యిందుకు సాక్షులు. తమ్మన రామకృష్ణయ్య వ్రాలు.
తమ్మన సుబ్బారావు వ్రాలు.
దస్తూరీ పోట్టూరి వెంకట రామానుజయ్య.

(True Copy,)

ది 8 మార్చి 15 నాడు సీలుచేసిన కవ్వరు రిజిస్ట్రారువద్దనీయబడినది.

ఈవిల్లు ది 21 జులై 1915 సం. తేదిని తమ్మన రామకృష్ణయ్య గారి యెదుట రిజిస్ట్రారుగారు విప్పి దీనిని రిజిస్ట్రి చేసినారు. ఇది మూడవ పుస్తకమునందు ఇరువదినాలుగవ దస్తావేజుగా వ్రాయంబడి యున్నది. కృష్ణాడిస్ట్రిక్టు రిజిస్ట్రారువారి యధికారమున *A. Kantayya.* గారిచే రిజిస్ట్రి చేయబడినది.

అనుబంధము.

విల్లోనున్న పనులన్నియుం బూర్తికాకున్నను బహుకష్ట సాధ్యములును జీదరఁబుట్టించునవియుఁ గల్లోలములు గలిగించునవియు నగు నట్టికార్యములన్నియు న్నెరవేర్పఁబడినవి. చిల్లరబాకీలునట్లే వసూలయినవి. ఇంక రెండు పెద్దబాకీలు మాత్రమె రావలసియున్నవి. శివవిష్ణ్వాలయములుం దటాక సోపానములును బాఠశాలా భవనమును మాత్రమె అట్టెయున్నవి. వీనికివలసిన సొమ్ము సిద్ధముగనెయున్నది. కంట్రాక్టిచ్చినను గానే కలవుగదా. పనులందుఁ జిక్కులేమియు నుండనివి. తగిన ముహూర్తము చిక్కఁగానె యారంభింపఁబడి వడిగాఁ బూరింపఁబడును. ఇంతలో నీగ్రంథము తయ్యారయినది. ఇది పిచ్చయ్య చరిత్రము నాతని గుణాద్యభివర్ణనముఁగాని ఎగ్జిక్యూటర్సుయొక్క పనులరిపోర్టుకాదు గనుక ఇదిరచింపఁబడిన వెంటనె ప్రకటింపఁబడుటయె మిగులయుక్తమని తోఁచినందున నిట్లు ప్రచురింపఁబడినది. పిచ్చయ్యయిపుడుండి మఱిమాఱివేలు పనులు చేయునేమొయని కొనవలసినదుండదుగదా. ఎట్లయినను విల్లుప్రకారము పనులు జరిగియేతీరును. అనిర్వాహకత్వము భగవదనుగ్రహమున మాకెదక్కునెడల అల్లమద్దిపల్లదేవుని పేరిమీఁద మతేచిన్నగ్రంథమయిన నేర్పఱపించి యాస్వామియునీ పిచ్చయ్య నేలునటుల తిఱిగి ప్రార్థింపరాదా? ఇప్పటికీ బందరుపురమందలి కార్యములన్నియుం బూర్తిమైనందులకు నీసంతోషము నందియున్న పట్టున నీపురమున వేంచేసియున్నట్టియుం బిచ్చయ్యకును దద్వంశజులకును దత్సకలాప్తబంధుసంతతికి నభీష్టవరప్రదాయక దేవతలగు శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరీ నగరేశ్వరుల దియిట్లిప్పటికి శ్రుతపఱచుటయు న్వారిందగు తెలఁగునఁ బ్రార్థించుటయు ధర్మమేకదా. పైగనిదిసార్థకనామమై తద్దేవతల వర్ప్రసాదమునఁదగు నార్మికుల కుల్లాసినియు నగుచుండును.

శుద్ధపత్రిక.

పేజి.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1	18	దేను	దేసు
,,	25	విను	విని
4	5	తే.గీ	ఆ_వె
14	21	తే_గీ	ఆ_వె
16	8	రాంబ	రాబ
17	11	ములఁ	ముల
21	7	వృద్ధి	వృద్ధి
24	14	తడ్రి	తండ్రి
25	21	వల్లి	పల్లి
27	6	దియె	దనె
29	19	యన	యమున
,,	27	దేవేను	తద్దేవు
,,	28	లవ్యా	లివ్యా
30	24	వ్యాజ్య	వ్యాజ్యే
32	21	ముల	ములు
34	22	జీన	జీవ
42	19	టంబు	టలు
,,	25	తే_గీ	ఆ_వె
43	8	లతి	లితి
49	23	బాటు	పాటు